

Jaarrekening 2008

Versie 1.6

**Vastgesteld in de openbare vergadering van het algemeen bestuur op
17 juni 2009**

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	4
LEESWIJZER	5
1 SAMENVATTING	6
1.1 EXPLOITATIE (INCLUSIEF DSR LEASING)	6
1.2 KERNCIJFERS	8
2. JAARREKENING	9
2.1 GECONSOLIDEERDE BALANS PER 31 DECEMBER 2008	9
2.2 GECONSOLIDEERDE REKENING NAAR KOSTEN- EN OPBRENGSTSOORT	10
2.3 TOELICHTING GECONSOLIDEERDE JAARREKENING	11
2.3.1 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	11
2.3.2 Toelichting geconsolideerde balans per 31 december 2008	14
2.3.3 Toelichting geconsolideerde rekening naar kosten- en opbrengstsoort	19
2.4 NIET UIT DE BALANS BLIKKENDE RECHTEN EN VERPLICHTINGEN	24
2.5 KASTROOMOVERZICHT OP BASIS VAN GECONSOLIDEERDE BALANS	26
2.6 REKENING NAAR TAKEN EN BELEIDSVELDEN	27
2.7 TOELICHTING REKENING NAAR TAKEN EN BELEIDSVELDEN	31
2.8 VOORSTEL TOT BESTEMMING VAN HET SALDO	33
2.9 ENKELVOUDIGE BALANS PER 31 DECEMBER 2008	34
2.10 ENKELVOUDIGE REKENING NAAR KOSTEN- EN OPBRENGSTSOORT	35
2.11 TOELICHTING ENKELVOUDIGE JAARREKENING	36
2.11.1 Toelichting enkelvoudige balans per 31 december 2008	36
2.11.2 Toelichting enkelvoudige rekening naar kosten- en opbrengstsoorten	37
3. OVERIGE PARAGRAFEN	38
3.1 ONTWIKKELINGEN SINDS HET VORIGE BEGROTINGSJAAR	38
3.2 KOSTENTOEREKENING	38
3.3 FINANCIERING - TREASURY	41
3.4 BEDRIJFSVOERING	42
3.5 EMU-SALDO	44
3.6 ONTTREKKINGEN AAN DE VOORZIENINGEN	45
3.7 VERBONDEN PARTIJEN	46
3.8 INCIDENTELE BATEN EN LASTEN	48
3.9 RISICOPARAGRAAF	48
4. ACCOUNTANTSVERKLARING	50
5. BIJLAGEN	51
5.1 STAAT VAN MATERIËLE VASTE ACTIVA	52
5.2 STAAT VAN FINANCIËLE VASTE ACTIVA	54
5.3 STAAT VAN RESERVES EN VOORZIENINGEN	55
5.4 STAAT VAN LANGLOPENDE VASTE SCHULDEN EN WAARBORG SOMMEN	57
5.5 STAAT VAN PERSONEELSLASTEN	58
5.6 BESLUIT	59

Voorwoord

Hierbij bieden wij u conform artikel 103 van de Waterschapswet ter vaststelling de jaarrekening 2008 van Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden aan. De jaarrekening is conform de afspraken met het bestuur beperkt tot een financieel verslag over het boekjaar. Verantwoording over het beleid is gedaan in de Bestuursrapportage 2008-2.

De accountant geeft een oordeel over de betrouwbaarheid, volledigheid en juistheid van de jaarrekening. De jaarrekening wordt ter vaststelling aangeboden aan het algemeen bestuur. De vaststelling van de jaarrekening ontlast de leden van het College ten aanzien van het daarin verantwoorde financieel beheer. Met de begroting worden de kaders door het algemeen bestuur vastgesteld en via de jaarrekening wordt gecontroleerd of de uitvoering binnen deze kaders heeft plaatsgevonden.

Enkele opvallende zaken die over het jaar 2008 kunnen worden genoemd zijn:

- De implementatie van de gewijzigde Waterschapswet is in 2008 voor een groot deel afgerond;
- In 2008 zijn de Waterschapsverkiezingen volgens de nieuwe Waterschapswet georganiseerd;
- De taakoverdracht van het voormalig Openbaar Lichaam Muskusrattenbestrijding is per 1 januari 2008 een feit geworden;
- De effecten van het organisatieontwikkelingsprogramma hebben in 2008 tot positieve ontwikkelingen geleid;
- Grote projecten op het gebied van uitbreidingen, renovaties en vervangingen van RWZI's zijn in een ver gevorderd stadium;
- Het concept waterbeheerplan 2010-2015 is door het algemeen bestuur vastgesteld en de inspraakprocedure is in gang gezet;
- Een aantal gebiedsplannen is vastgesteld, tevens is een aantal in uitvoering genomen.

Het College van Dijkgraaf en Hoogheemraden.

Leeswijzer

In het verslag worden kort de belangrijkste verschillen tussen de jaarrekening en de begroting 2008 vermeld.

In hoofdstuk 1 Samenvatting treft u de verkorte weergave van de exploitatierekening en een aantal kerncijfers van Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden aan.

In verband met de Crossborder lease overeenkomst heeft Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden een deelneming in DSR Leasing I B.V. De financiële gegevens van het waterschap en de besloten vennootschap vindt u geconsolideerd in de geconsolideerde balans, de geconsolideerde winst- en verliesrekening en de daarbij behorende toelichtingen in de paragrafen 2.1 tot en met 2.4.

Het kasstroomoverzicht van de geconsolideerde balans is in paragraaf 2.5 opgenomen.

In paragraaf 2.6 staat de rekening naar taken en beleidsvelden vermeld, met de toelichting daarop in paragraaf 2.7.

Voorstel tot bestemming van het saldo staat in paragraaf 2.8.

De enkelvoudige jaarrekening is opgenomen in de paragrafen 2.9 tot en met 2.11.

In hoofdstuk 3 staan de verplichte paragrafen vermeld. De risicoparagraaf wordt in paragraaf 3.9 toegelicht.

De accountantsverklaring is in hoofdstuk 4 opgenomen.

In hoofdstuk 5 Bijlagen staan diverse specificaties van balansposten, de systematiek en de sleutels voor de verdeling van de kosten over de taken en beleidsvelden.

Voor een samenvatting van de geconsolideerde exploitatie verwijzen wij u naar paragraaf 1.1.

De foto's, die in de jaarrekening zijn opgenomen, zijn foto's uit het werkgebied van Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden.

1 Samenvatting

1.1 Exploitatie (inclusief DSR Leasing)

(x € 1.000, afrondingsverschillen mogelijk)	Rekening	Begroting	Rekening	Vershil
Exploitatierkening per kostensoort	2007	2008	2008	Begr-Rek
Rentelasten (inclusief DSR Leasing)	12.340	12.891	12.290	601 V
Afschrijvingen	20.216	21.354	25.193	-3.839 N
Personele lasten	17.978	22.172	20.857	1.315 V
Variabele lasten	40.300	42.294	42.258	36 V
Totaal lasten	90.834	98.711	100.598	-1.887 N
Geactiveerde lasten	3.448	4.336	3.557	-779 N
Overige opbrengsten (inclusief DSR Leasing)	6.328	5.288	9.357	4.069 V
Totaal baten	9.776	9.624	12.914	3.290 V
Totaal te dekken	81.058	89.087	87.684	1.403 V
Netto belastingopbrengsten	78.447	87.373	88.038	665 V
Exploitatieresultaat	-2.611	-1.714	354	2.068 V

Exploatiebudget per taak (lasten gesaldeerd met baten)				
Waterkeringsbeheer	7.037	9.075	6.549	2.526 V
Waterkwantiteitsbeheer	19.077	21.016	20.708	308 V
Waterkwaliteitsbeheer	54.944	58.996	60.427	-1.431 N
Totaal taken	81.058	89.087	87.684	1.403 V

Exploatiebudget per beleidsveld (na verdeling overhead) (lasten gesaldeerd met baten)				
Planvorming	3.834	3.506	4.932	-1.426 N
Waterkeringen	5.167	6.909	4.851	2.058 V
Watersystemen	21.867	24.076	23.441	635 V
Zuiveringstechnische werken	41.370	42.822	45.357	-2.535 N
Vaarwegen en havens	321	460	299	161 V
Vergunningverlening en handhaving keur	1.314	1.642	1.582	60 V
Beheersing van lozingen	1.552	3.013	2.341	672 V
Heffing en invordering	3.711	4.697	4.070	627 V
Bestuur	1.920	1.962	811	1.151 V
Totaal HDSR	81.058	89.087	87.684	1.403 V

Totale nettobijdrage per categorie				
Ingezetenenomslag	9.362	11.119	11.194	75 V
Omslag gebouwd	13.945	15.513	16.279	766 V
Omslag ongebouwd	3.765	3.307	3.249	-58 N
Verontreinigingsheffing	51.375	57.434	57.316	-118 N
Totale bijdrage	78.447	87.373	88.038	665 V

Mutatie reserves	-2.611	-1.714	354	2.068 V
Toevoeging (+) / onttrekking (-) reserves				

De begroting 2008 is exclusief kosten- en opbrengsten DSR Leasing vastgesteld. In de realisatie zijn de rentelasten en rentebaten van DSR Leasing opgenomen. In 2008 heeft DSR Leasing een resultaat van € 800 behaald. De begroting 2008 is inclusief de begrotingswijziging met betrekking tot de Muskusrattenbestrijding.

Over 2008 is een positief exploitatieresultaat gerealiseerd van € 354.000. De gewijzigde begroting is met een negatief saldo van € 1.714.000 vastgesteld. Op hoofdlijnen is het **geconsolideerde** resultaat als volgt opgebouwd:

(x € 1.000, afrondingsverschillen mogelijk)	Rekening	Begroting	Rekening	Vershil
Exploitatierekening per kostensoort	2007	2008	2008	Begr-Rek
Totale lasten	90.834	98.711	100.598	-1.887 N
Totale baten (incl. geactiveerde lasten)	9.776	9.624	12.914	3.290 V
Totaal te dekken	81.058	89.087	87.684	1.403 V
Netto belastingopbrengsten	78.447	87.373	88.038	665 V
Exploitatieresultaat	-2.611	-1.714	354	2.068 V

N=nadeel

V=voordeel

Algemeen

Het positieve resultaat over 2008 is € 354.000. Dit is € 2.068.000 hoger dan begroot:

De belangrijkste “meevallers”:

Lasten

- Lagere salarissen en sociale lasten € 2.238.000
- Lagere rentelasten (incl. rentelasten DSR Leasing) € 601.000
- Lagere kosten “Onderhoud en diensten door derden” € 892.000

Baten

- Hogere belastingopbrengsten € 665.000
- Opbrengsten door verkoop van eigendommen € 714.000
- Vrijval voorzieningen stimuleringsregelingen € 478.000
- Opbrengst goederen, werken en diensten derden € 1.078.000
- Rentebaten DSR Leasing € 1.176.000
- Opbrengst incassokosten € 465.000

Daar tegenover staan ook “tegenvallers”, waarvan de belangrijkste zijn:

Lasten

- Meer afschrijvingskosten € 3.839.000
- Meer kosten personeel van derden € 1.111.000
- Meer energiekosten € 680.000

Baten

Lagere geactiveerde lasten € 779.000

1.2 Kerncijfers

Kerngegevens algemeen		Kerngegevens personeel	
Exploitatiebudget 2008	€ 89,087 miljoen	Bezetting:	
Resultaat begroting 2008	-/- € 1,714 miljoen	aantal ingevulde FTE's eind 2007	255
Resultaat jaarrekening 2007	-/- € 2,611 miljoen	aantal ingevulde FTE's eind 2008	295
		Formatie:	
		aantal FTE's begroot 2008	327
Aantal leden algemeen bestuur	30		
Aantal leden College	5		
Aantal bestuurlijke commissies	3		
Aantal bestuursrapportages	2		

Netto heffingsmaatstaven	Taak	Eenheid	Begroting 2007	Begroting 2008
Ingezetenenomslog	Waterkering	Woonruimten	268.702	270.702
	Waterkwantiteit	Woonruimten	268.702	270.702
Gebouwd	Waterkering	WOZ-eenheden	29.441.042	31.333.553
	Waterkwantiteit	WOZ-eenheden	23.603.933	24.870.015
Ongebouwd	Waterkering	Hectares	59.035	58.075
	Waterkwantiteit	Hectares	53.949	53.072
Verontreinigingsheffing	Waterkwaliteit	Ve's	921.000	902.800

2. Jaarrekening

2.1 Geconsolideerde balans per 31 december 2008

ACTIVA (In duizenden euro's, afrondingsverschillen mogelijk)	ref.	31 december 2008	31 december 2007
Vaste Activa			
Materiële vaste activa	A	261.650	258.389
Financiële vaste activa	B	<u>19.046</u>	<u>19.035</u>
		280.696	277.424
Vlottende activa			
Vorderingen en overlopende activa	C	15.527	14.449
Liquide middelen	D	<u>4.137</u>	<u>4.308</u>
		19.664	18.757
		<u>300.360</u>	<u>296.181</u>

PASSIVA (In duizenden euro's, afrondingsverschillen mogelijk)	ref.	31 december 2008	31 december 2007
Eigen vermogen	E		
Algemene reserve		19.122	21.725
Bestemmingsreserve		31	39
Nog te bestemmen saldo		<u>354</u>	<u>-2.611</u>
		19.507	19.153
Vreemd vermogen			
Voorzieningen	F	2.241	7.032
Langlopende schulden	G	247.002	228.190
Kortlopende schulden en overlopende passiva	H	<u>31.610</u>	<u>41.806</u>
		280.853	277.028
		<u>300.360</u>	<u>296.181</u>

2.2 Geconsolideerde rekening naar kosten- en opbrengstsoort

(x € 1.000, afrondingsverschillen mogelijk)	ref.	Rekening 2007	Begroting 2008	Rekening 2008	Verschil Begr-Rek	Afwijking tov begr.
Kosten						%
Rente (incl. DSR Leasing)		12.340	12.891	12.290	601	5
Afschrijvingen		20.216	21.354	25.193	-3.839	-18
Totaal kapitaallasten	I	32.556	34.245	37.483	-3.238	-9
Salarissen		11.654	15.010	13.706	1.304	9
Uitkeringen		41	-	161	-161	-
Sociale lasten		2.207	3.773	2.839	934	25
Overige personeelslasten (vast)		791	840	959	-119	-14
Personeel van derden		2.297	1.262	2.373	-1.111	-88
Overige personeelslasten (variabel)		988	1.287	819	468	36
Totaal personeelslasten	J	17.978	22.172	20.857	1.315	6
Gebruiksgoederen		715	1.046	797	249	24
Verbruiksgoederen		1.824	1.867	1.852	15	1
Energie en water		5.197	4.414	5.094	-680	-15
Huren, pacht en andere rechten		88	553	707	-154	-28
Verzekeringen		291	354	312	42	12
Belastingen		1.413	1.571	1.835	-264	-17
Onderhoud door derden		6.768	7.156	6.692	464	6
Overige diensten door derden en bijdragen aan derden		15.495	16.933	16.505	428	3
Afwikkelverschillen		215	-	308	-308	
Toevoegingen aan voorzieningen		8.294	8.319	8.156	163	2
Toevoegingen aan bestemmingsreserves		-	80	-	80	
Totaal overige kosten	K	40.300	42.294	42.258	36	0
Totaal lasten		90.834	98.711	100.598	-1.887	-2
Baten						
Afwikkelverschillen		43	-	354	354	
Rentebaten (incl. DSR Leasing)		1.171	-	1.176	1.176	
Dividend- en bonusuitkeringen		1.335	102	185	83	81
Opbrengst interne rente		-	-	56	56	
Baten ivm salarissen en sociale lasten		125	-	83	83	
Opbrengst goederen, werken en diensten voor derden		788	808	1.886	1.078	
Opbrengst incassokosten		737	279	744	465	167
Opbrengst uit eigendommen		123	85	799	714	840
Bijdrage van derden		535	4.014	3.595	-419	-10
Vrijval voorzieningen		1.471	-	478	478	
Onttrekkingen aan bestemmingsreserves		-	-	-	-	
Totaal baten	L	6.328	5.288	9.357	4.069	77
Saldo lasten -/- baten		84.506	93.423	91.241	2.182	2
Geactiveerde lasten	M	3.448	4.336	3.557	-779	-18
Totaal nog te dekken		81.058	89.087	87.684	1.403	-
Dekking						
Waterschapsbelastingen	N	78.447	87.373	88.038	665	-
Exploitatieresultaat		-2.611	-1.714	354	2.068	121

2.3 Toelichting geconsolideerde jaarrekening

2.3.1 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Algemeen	De jaarrekening is gebaseerd op de Comptabiliteitsvoorschriften voor de waterschappen. De grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van voorgaand jaar.
Grondslagen voor de consolidatie	De financiële gegevens van het waterschap inclusief DSR Leasing I B.V. zijn in de geconsolideerde balans, de geconsolideerde winst- en verliesrekening en de toelichting opgenomen. De enkelvoudige jaarrekening in de paragrafen 2.9 en 2.10 bestaat uit cijfers over het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden. Maatschappijen worden in de consolidatie opgenomen indien deze, op grond van economische en organisatorische verbondenheid met de activiteiten van het waterschap, als groepsmaatschappij worden aangemerkt. Hiervan is sprake indien het waterschap, direct of indirect, overwegende zeggenschap heeft door de meerderheid van stemrecht danwel het recht heeft om overwegende invloed uit te oefenen ter zake van het bestuur en het financiële beleid van de betrokken maatschappij. In dit geval betreft het DSR Leasing I BV, opgericht ten behoeve van de Crossborder lease. Groepsmaatschappijen worden geconsolideerd volgens de integrale methode.
Immateriële vaste activa	Immateriële vaste activa worden niet meer als activa opgevoerd op de balans, maar als afschrijvingskosten rechtstreeks ten laste van de exploitatierekening gebracht.
Materiële vaste activa	De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de historische en/of vervaardigingsprijzen, verminderd met eventuele ontvangen investeringsbijdragen en gecumuleerde afschrijvingen. Daarnaast worden de materiële vaste activa, voor zover deze zich nog in het stadium van "Onderhanden werk" bevinden, vermeerderd met de eigen personeelslasten en bouwrente. Dit percentage is gebaseerd op het begrote rentepercentage voor korte geldleningen uit de begroting van het betreffende verslagjaar.
Financiële vaste activa	De deelnemingen en aandelen van de Nederlandse Waterschapsbank, de deposito's Crossborder lease, de koopsompolis MRB en de bouwdepots worden opgenomen tegen de nominale waarde. Hierbij worden waarden in vreemde valuta omgerekend tegen de koersen ultimo verslagjaar.
Vlottende activa	De vorderingen en overlopende activa worden opgenomen tegen de nominale waarde. De post "Voorziening dubieuze debiteuren" is als waardecorrectie op de debiteuren onder de vorderingen en overlopende activa opgenomen. De bruto waterschapsbelasting bestaat uit de netto waterschapsbelasting en een opslagpercentage voor kwijtscheldingen, bezwaarschriften en oninbaarheid. Het gedeelte van de bruto waterschapsbelasting dat bestemd is voor kwijtscheldingen, bezwaarschriften en oninbaarheid wordt aan de voorziening dubieuze omslagdebiteuren gedoteerd. Van deze voorziening worden de belastingdebiteuren afgeboekt die niet door het waterschap geïnd kunnen worden als gevolg van de bovenstaande redenen. De voorziening ten behoeve van de niet-belasting debiteuren wordt op basis van individuele beoordeling van de openstaande vorderingen bepaald.

Liquide middelen	De liquide middelen zijn tegen de nominale waarde gewaardeerd.
Vreemd vermogen	De voorzieningen zijn opgenomen tegen de nominale waarde en zijn nagenoeg allemaal als langlopend aan te merken, tenzij anders wordt vermeld.
Overige activa en passiva	De overige activa en passiva zijn opgenomen tegen de nominale waarde.
Algemene reserve	De algemene reserve van het waterschap fungeert als een algemeen weerstandsvermogen en heeft geen specifieke bestemming. De algemene reserve dient om eventuele toekomstige tegenvallers van algemene aard te kunnen opvangen en om een niet-sluitende begroting in evenwicht te brengen. De algemene reserve kan worden ingezet voor tariefsegalisatie per belastingcategorie. Als er van tariefsegalisatie gebruikgemaakt wordt dan wordt er alleen onttrokken aan de reserve van de specifieke belastingcategorie.
Kortlopende schulden en overlopende passiva	De kortlopende schulden en overlopende passiva zijn opgenomen tegen de nominale waarde.
Resultaatsbepaling	Ten aanzien van de resultaatsbepaling zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd: - de jaarrekening is opgesteld volgens het stelsel van baten en lasten; - lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben; - verliezen worden als last genomen op het moment dat ze voorzienbaar zijn; - belastingopbrengsten worden toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben; - belastingopbrengsten worden opgenomen onder aftrek van dotaties aan voorzieningen in verband met oninbaarheid.
Afschrijvings-termijnen	In de "Verordening op de uitgangspunten voor het beleid, voor het beheer en voor de inrichting van de beleids- en verantwoordingsfunctie HDSR" is het volgende vastgesteld: 1. Het beleid ten aanzien van waardering en afschrijving van activa omvat in ieder geval: a. investeringen met een verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs lager dan € 2.500,- worden niet geactiveerd; b. de wijze waarop het waterschap omgaat met de verplichtingen uit het Waterschapsbesluit dat de bijdragen van eigen personeel, de rente over het tijdvak dat aan de vervaardiging van het actief kan worden toegerekend en de mogelijkheid dat een redelijk deel van de kosten van ondersteunende diensten van het waterschap in de vervaardigingsprijs van vaste activa worden opgenomen; c. de afbakening tussen investering en onderhoud; d. de afschrijvingsmethode.

2. Bijdragen in activa in eigendom van derden worden afgeschreven gedurende het aantal jaren dat de betreffende activa naar verwachting door derden zal worden geëxploiteerd en voor zover de betreffende uitgaven op grond van artikel 4.64 van het Waterschapsbesluit worden geactiveerd.
3. De overige materiële vaste activa worden lineair afgeschreven in:
 - a. 5 jaar: Vervoermiddelen, machines, apparaten en werktuigen;
 - b. 10 jaar: Veeg –en maaiboten;
 - c. 3 jaar: Hard –en software (kantoorautomatisering);
 - d. 5 jaar: Overige bedrijfsmiddelen;
 - e. 40 jaar: Dienstwoningen;
 - f. 40 jaar: Kantoren, magazijnen en loodsen;
 - g. 40 jaar: Dijken en dijkverzwaring;
 - h. 10 jaar: Kades, beschoeiingen en oevervoorzieningen;
 - i. 25 jaar: Ruilverkavelingen en landinrichting;
 - j. 25 jaar: Watergangen en duikers;
 - k. 25 jaar: Gemalen en rioolgemalen (bouwkundig);
 - l. 15 jaar: Gemalen en rioolgemalen (elektrotechnisch);
 - m. 25 jaar: Stuwen (bouwkundig);
 - n. 15 jaar: Stuwen (elektrotechnisch);
 - o. 40 jaar: Sluizen (bouwkundig);
 - p. 15 jaar: Sluizen (elektrotechnisch);
 - q. 15 jaar: Paden en bruggen;
 - r. 30 jaar: RWZI (bouwkundig);
 - s. 15 jaar: RWZI (elektrotechnisch);
 - t. 40 jaar: Persleidingen;
 - u. 10 jaar: Procesautomatisering;
 - v. op basis van looptijd plan: meerjarige strategische beleidsplannen;
 - w. op basis van verwachte gebruiksduur: overige materiële vaste activa.
4. Investerings worden veelal verzameld op één project en vervolgens per activasoort geactiveerd.
5. Bovenstaande termijnen zijn richtinggevend. Versnelde afschrijving wordt toegepast als de gebruiksduur tegenvalt.

2.3.2 Toelichting geconsolideerde balans per 31 december 2008**A. Materiële vaste activa**

(x € 1.000)	Boekwaarde per 01-01-2008	Vermeerdering	Vermindering	Boekwaarde per 31-12-2008
Werken in exploitatie	238.775	13.857	22.697	229.935
Onderhanden werk	19.614	26.258	14.157	31.715
Totaal	258.389	40.115	36.854	261.650

Activeringen van projecten boven de € 500.000 zijn in onderstaande tabel opgenomen. Voor meer detail van de mutaties in de materiële vaste activa wordt verwezen naar “de staat van materiële vaste activa” in bijlage 5.1 van deze jaarrekening.

Grootste activeringen in 2008

(x € 1.000)	Activering in 2008
Waterhuishouding Peilgebied 5B Noord (Project 40610)	1.314
Kromme Rijn-Blitterswijk (Project 43602)	680
Kadeverbetering Stedelijk Gebied Kockengen (Project 42511)	591
RWZI Utrecht vervanging 2007 (Project 71071)	501
Totaal	3.086

B. Financiële vaste activa

(x € 1.000)	2007	Mutaties 2008	2008
Aandelen Nederlandse Waterschapsbank	31	-	31
Deposito's Crossborder Lease	17.908	76	17.984
Verstrekte geldlening Provincie Utrecht inz. OLM	1.096	-1.096	0
Koopsompolis MRB	0	1.031	1.031
Totaal	19.035	11	19.046

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden beschikt over 0,49% van het aandelenkapitaal van de Nederlandse Waterschapsbank. De deposito's Crossborder lease zijn bestemd en toereikend voor dekking van de verplichtingen uit hoofde van de Crossborder lease. De deposito's luiden in dollars en zijn omgerekend in euro's tegen de koers van € 1,40 per ultimo 2008.

Koopsompolis MRB

Dit betreft gestorte koopsompolissen uit hoofde van een regeling voor huidige medewerkers van de afdeling Muskusrattenbestrijding, waarbij de reis- en verblijfkostenvergoeding voor maximaal 10 jaar is gewaarborgd. De koopsompolis is een aanvulling op hun arbeidsovereenkomst met Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden in het kader van het Sociaal Plan. Bij de overdracht van het Openbaar Lichaam Muskusrattenbestrijding (OLM) in 2008 heeft Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden de afgesloten koopsompolissen overgenomen. De langlopende lening aan de Provincie Utrecht, ter financiering van de koopsompolis, is bij de overdracht verrekend. Hierdoor is de langlopende vordering met € 1.095.860 verminderd en zijn de financiële vaste activa met € 1.143.787 verhoogd.

De koopsompolis wordt in 10 jaar lineair afgeschreven. De afschrijvingen financiële vaste activa (FVA) staan niet in de Staat van vaste activa in bijlage 5.1 vermeld. De afschrijvingen FVA zijn opgenomen in de Staat van financiële vaste activa in bijlage 5.2.

C. Vorderingen en overlopende activa

(x € 1.000)	2008		2007
Belastingdebiteuren	7.894		5.423
Nog op te leggen kohieren	3.050		3.669
Voorziening dubieuze debiteuren	<u>-4.284</u>		<u>-1.950</u>
	6.660		7.142
Debiteuren algemeen	1.524		660
Voorziening dubieuze debiteuren	<u>-35</u>		<u>-126</u>
	1.489		534
Vooruitbetaalde bedragen	4.145		3.974
Nog te ontvangen bedragen	2.057		1.628
Te vorderen rente deposito's CBL	1.176		1.171
Totaal	15.527		14.449

Belasting debiteuren

De uitvoering van de belastingheffing en invordering is bij Waterschapsbedrijf Limburg (WBL) ondergebracht. De vorderingen zijn conform de opgave van WBL in de balans opgenomen. In de praktijk worden niet alle belastingvorderingen volledig geïnd. Voor eventuele dubieuze vorderingen is een voorziening dubieuze debiteuren gevormd. Het saldo van deze voorziening van € 4.284.000 is in mindering gebracht op de vorderingen.

Nog op te leggen kohieren

Aan het einde van het verslagjaar is een inschatting gemaakt van de nog te verwachten belastingopbrengsten over 2008 en voorgaande jaren, die in 2009 zullen worden opgelegd. Als nog te ontvangen opbrengsten over 2008 en voorgaande jaren is een bedrag van € 3.050.000 opgenomen, hiervan is € 522.000 nog op te leggen over 2007 en € 335.000 over 2006.

Voorziening dubieuze debiteuren

Deze voorziening heeft tot doel het risico van niet invorderen van belastingdebiteuren af te dekken (risicodekking). Op basis van de nog te ontvangen bedragen is het gedeelte van de bruto waterschapsbelasting dat nodig is voor kwijtscheldingen, bezwaarschriften en oninbaarheid berekend en aan de voorziening dubieuze debiteuren gedoteerd. Van deze voorziening worden de belastingdebiteuren afgeboekt, die naar verwachting niet door het waterschap geïnd kunnen worden als gevolg van kwijtscheldingen, bezwaarschriften en oninbaarheid. Het saldo van de voorziening van € 4.284.000 wordt in mindering gebracht op de vorderingen.

Vooruit-betaalde bedragen

De post vooruitbetaalde bedragen van € 4.145.000 bestaat voor € 3.378.000 uit vooruitbetaalde rente en aflossing op langlopende leningen met vervaldata in 2009 en voor € 767.000 uit diverse vooruitbetaalde kosten voor het jaar 2009.

Nog te ontvangen bedragen

De post nog te ontvangen bedragen is als volgt te specificeren:

- € 800.000 vordering op het Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV) inzake Waterakkoord Weerdsloot. Het Waterakkoord bedraagt totaal € 6.400.000. Hiervan is € 4.000.000 voldaan, het resterende deel van € 2.400.000 wordt in 2012 voldaan. Jaarlijks wordt een bedrag van € 400.000 als vordering opgenomen.
- € 531.000 te ontvangen subsidie baggeren inzake subbed Oudewater
- € 40.000 afrekening Muskusrattenbestrijding 2008 AGV
- € 40.000 afrekening Muskusrattenbestrijding 2008 Vallei en Eem
- € 646.000 afrekening Muskusrattenbestrijding 2008 Provincie.

Rente CBL

Onder de vorderingen en overlopende activa is de te vorderen rente op de deposito's met betrekking tot de Crossborder lease opgenomen. Dit is de rente die in 2009 wordt ontvangen.

D.**Liquide middelen**

(x € 1.000)	2008	2007
Postbank	4.137	4.308
Kas	-	-
Totaal	4.137	4.308

E.**Eigen vermogen**

(x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2007	Resultaat 2007	Boekwaarde 01-01-2008	Mutaties 2008	Boekwaarde 31-12-2008
Algemene reserve	21.725	-2.603	19.122	-	19.122
Bestemmingsreserve	39	-8	31	-	31
Nog te bestemmen saldo	-2.611	-	-	354	354
Totaal	19.153	-2.611	19.153	354	19.507

Reserve positie

In de "Nota financiële grondslagen" uit 2004 is vastgelegd dat de gewenste reservepositie van het waterschap minimaal 20% en maximaal 35% dient te bedragen van de exploitatie van enig begrotingsjaar.

De exploitatiebegroting voor 2008 heeft een omvang van € 89.087.000. De reservepositie ultimo 2008 bedraagt inclusief het exploitatiesaldo over 2008 € 19.507.000, dit is 22% van de exploitatiebegroting. Dit percentage ligt binnen de bandbreedte. In paragraaf 2.8 is een percentage per belastingcategorie vermeld.

Algemene reserve

De algemene reserve kan worden ingezet voor tariefseglisatie per belastingcategorie. Als er van tariefseglisatie gebruikgemaakt wordt dan wordt er alleen onttrokken aan de reserve van de specifieke belastingcategorie.

Verdeling resultaat 2007 (x € 1.000)	31-12-2007	Toevoeging resultaat 2007	Onttrekking resultaat 2007	01-01-2008
Belastingcategorie				
Ingezetenenomslag	666	57	-	723
Omslag gebouwd	7.206	-	354	6.852
Omslag ongebouwd	1.752	1.258	-	3.010
Verontrengingsheffing	12.101	-	3.564	8.537
Totaal	21.725	1.315	3.918	19.122

Bestemmings-reserve Dit betreft een reserve "Geschiedschrijving Groot Waterschap Woerden". Deze bestemmingsreserve, van origine groot € 39.000, is gevormd voor de uitgifte van een boek over de historie van het Grootwaterschap van Woerden.

Nog te bestemmen saldo In de stand van de reserves op 1 januari 2008 is het nog te bestemmen negatieve saldo van 2007 (-/- € 2.611.000) verwerkt conform het voorstel tot bestemming van dit saldo. Het te bestemmen saldo over 2008 is € 354.000 positief, zoals blijkt uit de rekening naar kosten- en opbrengstensoorten.

F. Voorzieningen

(x € 1.000)	Stand	Dotatie	Onttreking	Vrijval	Stand
(af rondingsverschillen mogelijk)	31-12-2007	2008	2008	2008	31-12-2008
Groot onderhoud	1.018	156	91	-	1.083
Uitkeringen voormalig bestuursleden	445	-	89	-	356
Uitkeringen voormalig personeel	375	-	130	-	245
Baggeren	4.057	8.000	11.500	-	557
Gemeentelijke waterplannen	143	-	118	25	-
Afkoppelen	394	-	110	284	-
Overstorten	197	-	67	130	-
Niet-kwetsbare buitengebieden	403	-	364	39	-
Totaal	7.032	8.156	12.469	478	2.241

Voor een verdere detaillering van de voorzieningen wordt verwezen naar "De staat van reserves en voorzieningen" in bijlage 5.3 van deze jaarrekening.

G. Langlopende schulden

(x € 1.000)	2007	Toevoeging	Onttrekking	2008
Obligatieleningen	16	-	-	16
Leningen bij financiële instellingen	210.925	35.000	16.150	229.775
Leaseverplichtingen CBL	17.256	-	40	17.216
Waarborgsommen	-7	2	-	-5
Totaal	228.190	35.002	16.190	247.002

Leningen In 2008 is er voor een bedrag van € 16.150.000 aan reguliere aflossingen verricht. Er zijn dit jaar geen leningen vervroegd afgelost. In 2008 is er in totaal een bedrag van € 35.000.000 aan leningen aangetrokken, zodat het saldo van langlopende leningen bij financiële instellingen met € 18.850.000 is gestegen tot € 229.775.000.

Lease-verplichting CBL Onder de post "Leaseverplichtingen Crossborder lease" zijn de huurpenningen opgenomen welke uit hoofde van de Crossborder lease door het waterschap voor een huurperiode van twintig jaar vooruit-ontvangen zijn. De huurpenningen luiden in dollars en zijn omgerekend tegen de koers van € 1,40 ultimo 2008.

Voor een verdere detaillering van de langlopende schulden en waarborgsommen wordt verwezen naar "De staat van langlopende schulden" in bijlage 5.4 van deze jaarrekening.

H. Kortlopende schulden en overlopende passiva

(x € 1.000)	2008	2007
Crediteuren	11.635	9.062
NWB en ING	7.116	18.123
Nog te betalen kosten	8.928	11.878
Overig	3.931	2.743
Totaal	31.610	41.806

Kortlopende schulden Het saldo van kortlopende schulden en overlopende passiva is gedaald met € 10.195.000. De schuldpositie bij de Nederlandse Waterschapsbank en de ING-bank is afgenomen met € 11.007.000.

Het saldo per 31-12-2008 van de NWB bedraagt € € 6.094.288 credit en het saldo van de ING-bank bedraagt € 1.021.464 credit per 31-12-2008. Daarnaast is het openstaande crediteuren-saldo toegenomen met € 2.573.000. In de nog te betalen kosten zijn onder andere de volgende bedragen opgenomen:

- € 5.515.000 nog te betalen rente langlopende leningen;
- € 1.073.000 aan 2008 toe te rekenen kosten inzake in 2008 aangegane verplichtingen;
- € 552.000 nog te betalen kosten Waterplannen in het kader van Stimuleringsregelingen;
- € 545.000 overige kostenreserveringen met betrekking tot 2008.

In de post Overig is een bedrag van € 1.943.000 opgenomen inzake de korte schuld van de Crossborder lease overeenkomst.

Krediet-faciliteiten Het waterschap beschikt over een kredietfaciliteit van € 30.000.000 bij de Nederlandse Waterschapsbank en € 10.000.000 bij de ING.

2.3.3 Toelichting geconsolideerde rekening naar kosten- en opbrengstsoort**I. Kapitaallasten**

Algemeen De kapitaallasten zijn opgebouwd uit de rente- en afschrijvingskosten van het waterschap. Beide componenten worden hieronder afzonderlijk toegelicht

Rente

(In duizenden euro's)	Rekening 2007	Begroting 2008	Rekening 2008	Vershil Begr-Rek	Vershil in %
Langlopende leningen	10.289	12.796	10.521	2.275	18
Crossborder lease	1.171	-	1.176	-1.176	
Rekening courant	880	-	536	-536	
Rente MRB	-	95	57	38	40
Totaal	12.340	12.891	12.290	601	5

Rentekosten De rentekosten over 2008 vallen € 601.000 lager uit dan begroot. In de bovenstaande tabel wordt een specificatie van dit verschil gegeven.

Langlopende leningen In de loop van 2008 is er voor € 16.150.000 aan reguliere aflossingen verricht. In oktober 2008 is een nieuwe langlopende lening van € 35.000.000 aangetrokken, met een looptijd van 25 jaar en een rente van 5,25%.

Cross-border lease Onder de post "Crossborder lease" zijn de rentekosten van € 1.176.000 opgenomen van de leaseverplichtingen die voortvloeien uit de Crossborder lease overeenkomst, welke volledig worden gedekt uit de rentebaten op de deposito's.

Rekening courant De rentekosten van de rekening-courant zijn niet begroot en bedragen voor het jaar 2008 € 536.000.

Afschrijving

(In duizenden euro's)	Rekening 2007	Begroting 2008	Rekening 2008	Vershil Begr-Rek	Vershil in %
Materiële vaste activa	18.593	19.911	22.697	-2.786	-14
Immateriële vaste activa	1.623	1.443	2.383	-940	-65
Financiële vaste activa	-	-	113	-113	
Totaal	20.216	21.354	25.193	-3.839	-18

Afschrijving De afschrijvingen over materiële vaste activa zijn in 2008 € 2.786.000 hoger dan begroot. Tot en met het derde kwartaal van 2008 liepen de afschrijvingskosten € 800.000 achter op de begroting in verband met achterblijvende investeringen. Op basis van bestuursbesluit 06 ZBP/102 van 27 september 2006 inzake de RWZI De Bilt is in december 2008 een inhaalafschrijving met een bedrag van € 3.564.000 verwerkt. Dit in verband met geplande vervangingsinvesteringen in 2009. Deze inhaalafschrijving is niet in de begroting opgenomen. De afschrijvingen van immateriële vaste activa zijn € 940.000 hoger dan begroot. Dit wordt met name veroorzaakt door het opnieuw rubriceren van Immateriële Vaste Activa-projecten met een totaalbedrag van € 1.314.000. Deze projecten zijn bij het aanmaken als Vaste Activa-projecten in de administratie verwerkt.

J. Personeelslasten

(In duizenden euro's)	Rekening 2007	Begroting 2008	Rekening 2008	Verschil Begr-Rek	Verschil in %
Salarissen	11.654	15.010	13.706	1.304	9
Uitkeringen	41	-	161	-161	
Sociale Lasten	2.207	3.773	2.839	934	25
Overige personeelslasten (vast)	791	840	959	-119	-14
Personeel van derden	2.297	1.262	2.373	-1.111	-88
Overige personeelslasten (variabel)	988	1.287	819	468	36
Totaal	17.978	22.172	20.857	1.315	6

Personeelslasten De realisatie bij de salarissen en de sociale lasten laat een onderschrijding zien. Dit wordt veroorzaakt door niet ingevulde vacatures. De vervanging van leidinggevenden en medewerkers op specifieke sleutelfuncties binnen het waterschap heeft veel inzet en bijstand van extern personeel gevraagd. Hierdoor laat de post inhuur van personeel van derden een overschrijding zien. Per saldo zijn de personeelslasten binnen de begroting gebleven.

K. Overige kosten

(x € 1.000)	Rekening 2007	Begroting 2008	Rekening 2008	Verschil Begr-Rek	Verschil in %
Gebruiksgoederen	715	1.046	797	249	24
Verbruiksgoederen	1.824	1.867	1.852	15	1
Energie en water	5.197	4.414	5.094	-680	-15
Huren, pacht en andere rechten	88	553	707	-154	-28
Verzekeringen	291	354	312	42	12
Belastingen	1.413	1.571	1.835	-264	-17
Onderhoud door derden	6.768	7.156	6.692	464	6
Overige diensten door derden en bijdragen aan derden	15.495	16.933	16.505	428	3
Afwikkelverschillen	215	-	308	-308	
Toevoegingen aan voorzieningen	8.294	8.319	8.156	163	2
Toevoegingen aan bestemmingsreserves	-	80	-	80	100
Totaal	40.300	42.294	42.258	35	-

Gebruiksgoederen De kosten van gebruiksgoederen zijn € 249.000 lager dan begroot. Dit wordt met name veroorzaakt door de volgende onderschrijdingen:
 € 55.000 op Druk- en Bindwerk
 € 73.000 op Computerprogrammatuur
 € 39.000 op Dienst/Werkkleding

Verbruiksgoederen De kosten van verbruiksgoederen zijn € 15.000 lager dan begroot.

Energie en water De kosten van energie en water overschrijden de begroting 2008 met € 680.000. Ten opzichte van de realisatie 2007 is er echter een daling van € 103.000 waar te nemen. De stijging van de realisatie in 2007 is niet in de begroting van 2008 opgenomen.

Belastingen De kosten van belastingen zijn € 264.000 hoger dan begroot. Met name de post grensoverschrijdend afvalwater is € 61.000 hoger dan begroot en WVO-heffing effluent is € 219.000 hoger dan begroot.

- Onderhoud door derden** De kosten van onderhoud door derden zijn € 464.000 lager dan in de begroting is vastgesteld. De grootste afwijkingen:
- Beheer/onderhoud waterlopen € 193.000 hoger dan begroot
 - Bouwkundig onderhoud € 161.000 hoger dan begroot
 - Overig onderhoud € 268.000 lager dan begroot
 - Beheer/onderhoud kaden € 175.000 lager dan begroot
- Overige diensten Derden** De grootste verschillen op Overige diensten van derden zijn:
- Meer contributies (€ 126.000)
 - Minder inzet van externe adviseurs en onderzoeksbureaus (€ 541.000)
 - Lagere kosten Computerservice (€ 119.000)
 - Lagere kosten vuilafvoer (€ 142.000)
 - Meer overige diensten derden (€ 242.000)
 - Lagere kosten afzet slib (€ 152.000)
- Afwikkelverschillen** De grootste posten inzake afwikkelverschillen in de lasten zijn:
- Afrekening subsidie/voorfinanciering Oude Sluis Vreeswijk (€ 212.000)
 - Elektrificatie afsluitboominstallatie brug Nieuwerbrug over Dubbele Wiericke (€ 78.000)

L. Baten

(x € 1.000)	Rekening 2007	Begroting 2008	Rekening 2008	Vershil Begr-Rek
Afwikkelverschillen	43	-	354	354
Rentebaten	1.171	-	1.176	1.176
Dividend en bonusuitkeringen	1.335	102	185	83
Opbrengst interne rente	-	-	56	56
Baten ivm salarissen en sociale lasten	125	-	83	83
Opbrengst goederen, werken en diensten voor derden	788	808	1.886	1.078
Opbrengst incassokosten	737	279	744	465
Opbrengst uit eigendommen	123	85	799	714
Bijdrage van derden	535	4.014	3.595	-419
Onttrekkingen aan voorzieningen	1.471	-	478	478
Onttrekkingen aan bestemmingsreserves	-	-	-	-
Totaal	6.328	5.288	9.357	4.069

- Afwikkelverschillen** De grootste posten bij de afwikkelverschillen in de baten zijn:
- Afrekening Eneco 2001 t/m 2005 (€ 132.000)
 - Afrekening Eneco 2006/2007 (€ 90.000)
 - Afrekening Openbaar Lichaam Muskusrattenbestrijding-Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden 2007 (€ 87.000)
 - Afrekening Grensoverschrijdend Afvalwater 2003 Rijnland (€ 30.000)
- Rentebaten** Deze post bestaat uit de rentebaten op de deposito's in het kader van de Crossborder lease transactie. Deze rentebaten zijn bestemd om de verplichtingen uit hoofde van de Crossborder lease te voldoen. Hier staan ook voor dit bedrag hogere lasten tegenover, deze zijn verantwoord onder de post rentekosten bij de kapitaallasten.
- Dividenden** Op deze post zijn de volgende bedragen verantwoord:
- € 156.000 dividend 2007
 - € 29.000 teruggave dividendbelasting 2007

Opbrengst interne rente Over de koopsompolis wordt een percentage van 5% interne rente berekend. De rentekosten komen ten laste van de afdeling MRB, zodat de rentekosten in de verdeling van de totale kosten MRB worden verrekend. De opbrengst interne rente is de opbrengst binnen Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden van de doorberekende rente aan de afdeling MRB.

Opbrengst goederen, werken en diensten voor derden Op deze post zijn de volgende bedragen verantwoord:

- Waternet, voorschot Muskusrattenbestrijding 2008 (€ 280.000)
- Waterschap Vallei & Eem, voorschot Muskusrattenbestrijding 2008 (€ 342.000)
- Medefinanciering Wateropgave Boezem Oude Rijn (€ 70.000)
- Afrekening AGV 2008 (€ 40.000)
- Afrekening V&E Provinciefonds 2008 (€ 40.000)
- Op basis van overeenkomsten interne dienstverlening per afdeling zijn doorbelastingen aan de afdeling MRB per jaar vastgesteld. In 2008 is in totaal € 137.500 doorbelast aan interne dienstverlening. De opbrengsten zijn verantwoord onder kostensoort overige opbrengsten. De kosten van interne dienstverlening zijn bij de afdeling MRB opgenomen onder kostensoort overige diensten derden.

Opbrengst uit eigendom De volgende panden zijn in 2008 verkocht:

- Weijpoort 74 te Nieuwerbrug (€ 219.000)
- Rietveld 76 te Woerden (€ 226.000)
- Koppeldijk 3 te Houten (246.000)

Onttrekking aan voorzieningen Van de volgende voorzieningen zijn in 2008 bedragen vrijgevallen:

- Gemeentelijke waterplannen (€ 25.000)
- Afkoppelen verhard oppervlak (€ 284.000)
- Stimuleringsregeling riolering/overstorten (€ 130.000)
- Subsidie niet kwetsbare buitengebieden (€ 39.000)

M. Geactiveerde lasten

(x € 1.000)	Rekening 2007	Begroting 2008	Rekening 2008	Vershil Begr-Rek	Vershil in %
Rente	757	1.137	985	-152	-13
Personeelslasten	2.691	3.199	2.572	-627	-20
Totaal	3.448	4.336	3.557	-779	-18

De geactiveerde lasten bestaan uit geactiveerde personeelslasten en geactiveerde bouwrente. De geactiveerde lasten zijn in 2008 € 779.000 lager dan begroot.

Bouwrente is de rente die voortvloeit uit de financiering van uitgaven gedurende de uitvoering van investeringsprojecten (onderhanden werk). Deze rente wordt onttrokken aan de exploitatie en opgenomen in de integrale kostprijs van de investeringsprojecten. De geactiveerde bouwrente bedraagt in 2008 € 985.000 en is € 152.000 lager dan begroot. Geactiveerde personeelslasten zijn de kosten van de uren van de medewerkers van het eigen waterschap die worden besteed aan de uitvoering van investeringsprojecten (onderhanden werk). De directe kosten van de uren zijn verhoogd met de daaraan toe te rekenen kosten voor overhead. Deze personeelslasten worden onttrokken aan de exploitatie en opgenomen in de integrale kostprijs van de investeringsprojecten. De geactiveerde personeelslasten bedragen in 2008 € 2.572.000 bij een begroting van € 3.199.000.

N. Waterschapsbelastingen

(x € 1.000)	Rekening 2007	Begroting 2008	Rekening 2008	Vershil Begr-Rek	Vershil in %
Waterschapsbelasting	78.447	87.373	88.038	665	1

**Water-
schaps-
belasting**

De opbrengsten uit de waterschapsbelastingen zijn € 665.000 hoger dan begroot. Onderstaand een uitsplitsing van deze opbrengsten:

(x € 1.000)	Voorgaande jaren	Rekening 2008	Totaal
Ingezetenenomslag	15	11.162	11.177
Gebouwd	-18	16.297	16.279
Ongebouwd	-28	3.271	3.242
Verontreinigingsheffing	-572	57.911	57.339
Totaal	-603	88.641	88.038

**Opbreng-
sten**

In de onderstaande tabel zijn de opbrengsten van voorgaande jaren buiten beschouwing gelaten.

(x € 1.000)	Rekening 2007	Begroting 2008	Rekening 2008	Vershil Begr-Rek
Ingezetenenomslag	9.340	11.119	11.162	43
Gebouwd	13.976	15.512	16.297	785
Ongebouwd	3.750	3.307	3.271	-36
Verontreinigingsheffing	51.485	57.435	57.911	476
Totaal	78.551	87.373	88.641	1.268

**Mutaties
reserves**

Uitgaande van deze opbrengsten zijn de volgende onttrekkingen en toevoegingen aan de egalisatie- en bestemmingsreserves nodig om de kosten geheel te dekken.

(x € 1.000)	Rekening 2007	Begroting 2008	Rekening 2008	Vershil Begr-Rek	Vershil in %
Ingezetenenomslag	57	330	1.279	949	288
Gebouwd	-354	-914	1.468	2.384	-261
Ongebouwd	1.258	431	434	3	1
Verontreinigingsheffing	-3.564	-1.560	-3.113	-1.553	100
Bestemmingsreserve	-8	-	-	-	
Bestemmingsreserve MRB	-	-	285	285	
Totaal	-2.611	-1.714	354	2.068	-121

**Nog te
bestemmen
saldo**

Zoals blijkt uit de balans bedraagt het nog te bestemmen voordelig saldo € 354.000 over 2008. In paragraaf 2.8 is een voorstel tot bestemming van dit saldo opgenomen.

2.4 Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

Contracten Langlopende contracten

Ultimo 2008 zijn een aantal meerjarige financiële verplichtingen jegens derden afgesloten.

Hieronder volgt een overzicht van de belangrijkste contracten met een meerjarige looptijd en groter dan € 15.000 op jaarbasis. De contracten met betrekking tot investeringsprojecten zijn in dit overzicht niet opgenomen.

Soort contract	Bedrag per jaar in euro's	Looptijd
Industrieverzekerings	136.750	2008-2011
Aansprakelijkheidsverzekerings	72.000	2007-2009
Salarisverwerking	19.000	2010-2014
Samenwerking belastingen	946.000	01-01-2012
Chemicaliën slibontwatering	500.000	31-07-2009
Transport ontwaterd slib	328.012	31-10-2012
Transport nat slib	615.830	01-11-2012
Verwerken ontwaterd slib	3.680.000	01-11-2012
Operationele lease auto's MRB	vast + var.	2008-2011
Onderhoud geurfilters	32.000	2005-2015
Onderhoud zeefbandpersen	150.000	2005-2015
Electriciteit	3.800.000	2009-2012
Maaibestekken	27.000	2008-2010
Maaibestekken	37.750	2008-2010
Maaibestekken	24.425	2007-2009
Maaibestekken	27.225	2007-2009
Maaibestekken	42.500	2008-2010
Maaibestekken	30.300	2008-2010
Maaibestekken	22.118	2008-2010
Maaibestekken	42.975	2008-2010
Maaibestekken	39.953	2008-2010
Maaibestekken	34.376	2008-2010
Maaibestekken	25.605	2008-2010
Maaibestekken	92.733	2008-2010
Maaibestekken	82.000	2008-2010
Maaibestekken	27.633	2008-2010
Maaibestekken	104.167	2008-2010
Maaibestekken	82.914	2008-2010

**Garantie-
verklaring**

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden heeft zich voor een bedrag van € 820.000 borg gesteld inzake de met het Waterschapshuis overeengekomen deelname in contracten voor Oracle Applicatie Componenten en Oracle Technologie Componenten.

**Cross-
border lease**

In 1998 is een Crossborder lease overeenkomst afgerond met betrekking tot de rioolwaterzuiveringsinstallaties. Naar aanleiding van deze overeenkomst kunnen zich een aantal verplichtingen voordoen voor zowel het waterschap als voor AIG Financial Products Inc., de partij waarmee de overeenkomst is afgesloten. Deze verplichtingen zijn contractueel vastgelegd en hebben geen invloed op de bedrijfsvoering.

Het betreft verplichtingen met betrekking tot werkzaamheden, informatieverstrekking of meldingsplicht, toekomstige investeringen/amoveringen, de heffingsbevoegdheidstatus van het waterschap, de minimale rating van de betrokken banken, de publicatieplicht van jaarstukken en de mogelijkheid tot het uitoefenen van koopties.

Ten aanzien van de afgesloten Crossborder lease heeft het waterschap een leaseverplichting met een initiële looptijd van twintig jaar. De gehanteerde rentevoet bedraagt 6,54% op basis van annuïteiten.

2.5 Kasstroomoverzicht op basis van geconsolideerde balans

(x € 1.000, afrondingsverschillen mogelijk)			
Kasstroom uit operationele activiteiten			
Exploitatieresultaat			354
Aanpassingen voor:			
Afschrijvingen	25.193		
Mutaties voorzieningen	<u>-4.791</u>	20.402	
Veranderingen in vlottende middelen:			
Vorderingen	-1.078		
Kortlopende schulden	<u>-10.195</u>	<u>-11.273</u>	
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten			9.129
Kasstroom uit investeringsactiviteiten			
(Netto) Investerings in immateriële en materiële vaste activa	-28.341		
Overige investeringen en desinvesteringen in FVA	<u>-124</u>		
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten			-28.465
Kasstroom uit financieringsactiviteiten			
Mutaties langlopende leningen	<u>18.811</u>		
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten			18.811
Mutatie geldmiddelen			-171
Stand liquide middelen per 31 dec 2007	4.308		
Stand liquide middelen per 31 dec 2008	<u>4.137</u>		-171

Toelichting:

Een kasstroomoverzicht is een overzicht van de feitelijke geldstromen die in een organisatie in de loop van een boekjaar hebben plaatsgevonden.

2.6 Rekening naar taken en beleidsvelden

Bedragen x € 1.000 (afroundingsverschillen mogelijk)	Taken				
	Begroting 2008	Jaarrekening 2008	Kering	Kwantiteit	Kwaliteit
Na verdeling overhead					
Waterkeringsbeheer	600	248	248	-	-
Waterkwantiteitsbeheer	600	248	-	248	-
Waterkwaliteitsbeheer	762	315	-	-	315
Bestuur	1.962	811	248	248	315
Eigen plannen	1.590	2.791	401	1.195	1.195
Plannen van derden	1.916	2.141	214	1.071	857
Planvorming	3.506	4.932	615	2.266	2.052
Beheersinstrumenten waterkeringen	1.089	534	534	-	-
Aanleg en onderhoud waterkeringen	5.759	4.223	4.222	-	-
Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	61	94	94	-	-
Aanleg en onderhoud waterkeringen	6.909	4.851	4.850	-	-
Beheersinstrumenten watersystemen	1.175	589	-	412	177
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	5.645	5.446	-	3.812	1.634
Baggeren waterlopen/saneren van waterbodems	8.674	8.189	-	4.095	4.095
Beheer hoeveelheid water	6.444	7.179	-	5.744	1.436
Calamiteitenbestrijding watersystemen	161	100	-	50	50
Monitoring watersystemen	1.977	1.938	-	634	1.304
Inrichting en onderhoud watersystemen	24.076	23.441	-	14.747	8.696
Getransporteerd afvalwater	3.689	3.520	-	-	3.520
Gezuiverd afvalwater	31.368	34.313	-	-	34.314
Verwerkt slib	7.282	6.986	-	-	6.986
Afvalwaterbehandeling door derden	482	538	-	-	538
Bouw en exploitatie zuiveringstech. werken	42.822	45.357	-	-	45.358
Beheersinstrumenten vaarwegen en havens	-	-	-	-	-
Aanleg en onderhoud vaarwegen en havens	705	623	-	623	-
Verkeersregeling/veiligheid vaarwegen en havens	-245	-324	-	-324	-
Inrichting en onderhoud vaarwegen en havens	460	299	-	299	-
Keur	29	14	2	10	1
Vergunningen en keurontheffingen	809	806	121	604	81
Handhaving keur	804	762	114	572	76
Vergunningverlening en handhaving keur	1.642	1.582	237	1.186	158
WVO-vergunningen en meldingen	1.366	1.280	-	-	1.280
Handhaving WVO	912	787	-	-	787
Rioleringsplannen en subsidies lozingen	573	148	-	-	148
Aanpak diffuse emissies derden	161	126	-	-	126
Beheersing van lozingen	3.013	2.341	-	-	2.341
Heffing en invordering	4.697	4.070	599	1.962	1.508
Totaal generaal	89.087	87.684	6.549	20.708	60.428
Dekking					
Opbrengst ingezetenenomslag	11.119	11.194	3.377	7.818	-
Opbrengst omslag gebouwd	15.513	16.279	4.675	11.604	-
Opbrengst omslag ongebouwd	3.307	3.249	986	2.263	-
Opbrengst verontreinigingsheffing	57.434	57.316	-	-	57.316
Totale opbrengst	87.373	88.038	9.038	21.685	57.316
Resultaat	-1.714	354	2.489	977	-3.112

Rekening naar beleidsvelden Waterkeringsbeheer				
x € 1.000 (afroundingsverschillen mogelijk)	Begroting	Rekening	Verschil	Verschil
Beleidsproducten/velden	2008	2008		%
Waterkeringsbeheer	600	248	352	59
Waterkwantiteitsbeheer	-	-	-	-
Waterkwaliteitsbeheer	-	-	-	-
Bestuur	600	248	352	59
Eigen plannen	228	401	-173	-76
Plannen van derden	192	214	-22	-11
Planvorming	420	615	-195	-32
Beheersinstrumenten waterkeringen	1.089	534	555	51
Aanleg en onderhoud waterkeringen	5.759	4.222	1.537	27
Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	61	94	-33	-54
Aanleg en onderhoud waterkeringen	6.909	4.850	2.059	42
Keur	4	2	2	50
Vergunningen en keurontheffingen	121	121	-	-
Handhaving keur	121	114	7	6
Vergunningverlening en handhaving keur	246	237	9	4
Heffing en invordering	900	599	301	33
Totaal generaal	9.075	6.549	2.526	28
Dekking				
Opbrengst ingezetenenomslag	3.354	3.377	23	1
Opbrengst omslag gebouwd	4.455	4.675	220	5
Opbrengst omslag ongebouwd	1.003	986	-17	-2
Opbrengst verontreinigingsheffing				
Totale opbrengst	8.812	9.038	226	3
Resultaat	-263	2.489	2.752	-1.047

Rekening naar beleidsvelden Waterkwantiteitsbeheer				
In duizenden euro's (af rondingsverschillen mogelijk)	Begroting	Rekening	Vershil	Vershil
Beleidsproducten/velden	2008	2008		%
Waterkeringsbeheer	-	-	-	-
Waterkwantiteitsbeheer	600	248	352	59
Waterkwaliteitsbeheer	-	-	-	-
Bestuur	600	248	352	59

Eigen plannen	681	1.195	-514	-75
Plannen van derden	958	1.071	-113	-12
Planvorming	1.639	2.266	-627	-38

Beheersinstrumenten watersystemen	822	412	410	50
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	3.952	3.812	140	4
Baggeren waterlopen/saneren van waterbodems	4.337	4.095	242	6
Beheer hoeveelheid water	5.155	5.744	-589	-11
Calamiteitenbestrijding watersystemen	80	50	30	38
Monitoring watersystemen	647	634	13	2
Inrichting en onderhoud watersystemen	14.993	14.747	246	2

Aanleg en onderhoud vaarwegen en havens	705	623	82	12
Verkeersregeling/veiligheid vaarwegen en havens	-245	-324	79	-32
Inrichting en onderhoud vaarwegen en havens	460	299	161	35

Keur	21	10	11	52
Vergunningen en keurontheffingen	607	604	3	-
Handhaving keur	603	572	31	5
Vergunningverlening en handhaving keur	1.231	1.186	45	4

Heffing en invordering	2.093	1.962	131	6
-------------------------------	--------------	--------------	------------	----------

Totaal generaal	21.016	20.708	308	1
------------------------	---------------	---------------	------------	----------

Dekking				
Opbrengst ingezetenenomslag	7.765	7.818	53	1
Opbrengst omslag gebouwd	11.057	11.603	546	5
Opbrengst omslag ongebouwd	2.303	2.263	-40	-2
Opbrengst verontreinigingsheffing	-	-	-	-
Totale opbrengst	21.125	21.685	560	3

Resultaat	109	977	868	796
------------------	------------	------------	------------	------------

Rekening naar beleidsvelden Waterkwaliteitsbeheer				
In duizenden euro's (af rondingsverschillen mogelijk)	Begroting	Rekening	Verschil	Verschil
Beleidsproducten/velden	2008	2008		%
Waterkeringsbeheer	-	-	-	-
Waterkwantiteitsbeheer	-	-	-	-
Waterkwaliteitsbeheer	762	315	447	59
Bestuur	762	315	447	59
Eigen plannen	681	1.195	-514	-75
Plannen van derden	766	857	-91	-12
Planvorming	1.447	2.052	-605	-42
Beheersinstrumenten watersystemen	352	177	175	50
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	1.694	1.634	60	4
Baggeren waterlopen/saneren van waterbodems	4.337	4.095	242	6
Beheer hoeveelheid water	1.289	1.436	-147	-11
Calamiteitenbestrijding watersystemen	80	50	30	38
Monitoring watersystemen	1.331	1.304	27	2
Inrichting en onderhoud watersystemen	9.084	8.696	388	4
Getransporteerd afvalwater	3.689	3.520	169	5
Gezuiverd afvalwater	31.368	34.314	-2.946	-9
Verwerkt slib	7.282	6.986	296	4
Afvalwaterbehandeling door derden	482	538	-56	-12
Bouw en exploitatie zuiveringstech. werken	42.822	45.358	-2.536	-6
Keur	3	1	2	67
Vergunningen en keurontheffingen	81	81	-	-
Handhaving keur	80	76	4	5
Vergunningverlening en handhaving keur	164	158	6	4
WVO-vergunningen en meldingen	1.366	1.280	86	6
Handhaving WVO	912	787	125	14
Rioleringsplannen en subsidies lozingen	573	148	425	74
Aanpak diffuse emissies derden	161	126	35	22
Beheersing van lozingen	3.013	2.341	672	22
Heffing en invordering	1.703	1.508	195	11
Totaal generaal	58.995	60.428	-1.433	-2
Dekking				
Opbrengst ingezetenenomslag				
Opbrengst omslag gebouwd				
Opbrengst omslag ongebouwd				
Opbrengst verontreinigingsheffing	57.435	57.316	-119	0
Totale opbrengst	57.435	57.316	-119	-
Resultaat	-1.560	-3.112	-1.552	-100

2.7 Toelichting rekening naar taken en beleidsvelden

- Algemeen** In de rekening naar taken en beleidsvelden zijn de kosten verdeeld op basis van de verdeelsystematiek en verdeelsleutels zoals deze in paragraaf 3.2 zijn opgenomen. In deze toelichting zijn per taak de grootste verschillen in de beleidsvelden tussen de rekening en de begroting van 2008 toegelicht. Er zijn twee belangrijke punten die voor alle taken gelden: zowel de doorberekende kosten van Bestuur als de kosten van Heffing en invordering zijn lager zijn dan begroot.
- Waterkerings-beheer** Het resultaat 2008 voor Waterkeringsbeheer is € 2.752.000 hoger dan begroot. Dit is toe te schrijven aan zowel lagere kosten als hogere belastingopbrengsten (dekking): De toegerekende kosten zijn € 2.526.000 lager en de dekking is € 226.000 hoger dan begroot.
- De grote onderschrijding van de kosten is grotendeels te verklaren door de lagere kosten bij het beleidsveld Aanleg en onderhoud waterkeringen. Dit beleidsveld wordt vanzelfsprekend volledig aan de taak waterkeringenbeheer toegerekend. Hierop is een onderschrijding in de kosten gerealiseerd van € 2.059.000. Deze onderschrijding is met name toe te schrijven aan lagere kapitaallasten. Rente en afschrijving zijn in totaal ruim € 1.200.000 lager dan begroot. Een deel van deze grote onderschrijding betreffen investeringen in Immateriële Vaste Activa die wel zijn begroot maar niet in 2008 zijn gerealiseerd.
- Het positieve effect van de lagere doorberekende kosten van Bestuur en Heffing en invordering bedraagt respectievelijk € 352.000 en € 301.000.
- Waterkwantiteitsbeheer** Het resultaat 2008 voor Waterkwantiteitsbeheer is € 868.000 hoger dan begroot. De toegerekende kosten zijn € 308.000 lager dan begroot en de dekking is € 560.000 hoger dan begroot.
- Doorverdeling van de Eigen Plannen is € 627.000 hoger dan begroot. Deze overschrijding op de Eigen Plannen is toe te schrijven aan de hogere afschrijving op Immateriële Vaste Activa.
- Het beleidsveld 'Inrichting en onderhoud watersystemen', dat met ruim € 14.000.000 gerealiseerde kosten voor het overgrote deel van de kosten van de taak Waterkwantiteitsbeheer verantwoordelijk is, is goed binnen de begroting gebleven. Hieruit vloeit een onderschrijding van € 246.000 voort.
- Het positieve effect van de lagere doorberekende kosten van Bestuur en Heffing en invordering bedraagt respectievelijk € 352.000 en € 131.000.
- De hogere belastinginkomsten worden veroorzaakt door de grotere gerealiseerde stijging van het belastingdraagvlak van de categorie omslag gebouwd. De totale WOZ-waarde is meer gegroeid dan in de begroting was voorzien.

Waterkwaliteitsbeheer

Het resultaat 2008 voor Waterkwaliteitsbeheer is € 1.553.000 lager dan begroot. De (toegerekende) kosten zijn € 1.433.000 hoger dan begroot en de dekking is € 120.000 lager dan begroot.

Doorverdeling van de Eigen Plannen is € 605.000 hoger dan begroot. Deze overschrijding op de Eigen Plannen is toe te schrijven aan de grotere afschrijving op Immateriële Vaste Activa.

Vanzelfsprekend worden alleen kosten op het beleidsveld Bouw en exploitatie van zuiveringstechnische werken aan de taak Waterkwaliteitsbeheer toegerekend. Deze kosten laten ten opzichte van de begroting een grote overschrijding zien. Deze grote overschrijding is toe te schrijven aan de extra afschrijving, die is gedaan op de RWZI De Bilt. De oude installatie is bij de realisatie van de nieuwbouw volledig geamoveerd en derhalve versneld afgeschreven. Deze afschrijving bedroeg ongeveer € 3.500.000. Wanneer men deze incidentele kosten, die overigens in het bestuursvoorstel van de aanvraag van het krediet voor de realisatie van de nieuwe zuivering al zijn opgenomen, buiten beschouwing laat, is er ook op dit beleidsveld sprake van een onderschrijding.

Het andere beleidsveld dat volledig aan deze taak wordt toegerekend is Beheersing van lozingen. Hierop is een onderschrijding gerealiseerd van € 672.000. Deze is te verklaren door de vrijval van voorzieningen. Deze voorzieningen betroffen met name stimuleringsregelingen die nu zijn afgelopen. Voor de nog te verwachten kosten zijn reserveringen gemaakt en de resterende bedragen zijn ten gunste of ten laste van het resultaat gebracht. Per saldo was dit een bedrag van € 478.000.

Het positieve effect van de lagere doorberekende kosten van Bestuur en Heffing en invordering bedraagt respectievelijk € 447.000 en € 195.000.

2.8 Voorstel tot bestemming van het saldo

Bestemming resultaat Het positief rekeningsaldo bedraagt € 354.000 en is als volgt opgebouwd:

(x € 1.000)	Rekening 2007	Begroting 2008	Rekening 2008	Verschil Begr-Rek
Waterkeringsbeheer	667	-263	2.489	2.752
Waterkwantiteitsbeheer	292	109	977	868
Waterkwaliteitsbeheer	-3.569	-1.560	-3.112	-1.552
Totaal	-2.611	-1.714	354	2.068

Voorstel Voorgesteld wordt aan het voordelig rekeningsaldo van € 354.000 de volgende bestemming te geven:

A. Toevoeging aan de bestemmingsreserve MRB	285.000
B. Toevoeging aan algemene reserve	69.000

Toelichting De bestemming van het saldo vindt als volgt plaats:

Aan de bestemmingsreserve Muskusrattenbestrijding (MRB) een bedrag van € 285.000 toevoegen. Deze bestemmingsreserve wordt gevormd in samenspraak met de deelnemende waterschappen binnen het samenwerkingsverband. Het doel van de bestemmingsreserve is om onvoorziene uitgaven binnen de bedrijfsvoering op te vangen.

De toevoegingen en onttrekkingen worden aan de tariefsegalisatiereserves uitgevoerd, die overeenkomen met het voorgenomen tarievenbeleid van het waterschap. Het meerjarige tarievenbeleid is opgenomen in de Voorjaarsnota van het waterschap. De toevoegingen en onttrekkingen vinden plaats overeenkomstig de begroting 2008, zodat het tarievenbeleid uit de Voorjaarsnota is gewaarborgd. De geraamde toevoegingen zijn bedoeld om voorziene toekomstige tariefstijgingen te kunnen egaliseren.

In onderstaande tabel zijn de mutaties in de algemene reserve en de bestemmingsreserve naar aanleiding van bovenstaand voorstel weergegeven. In de laatste kolom wordt de bandbreedte per categorie weergegeven.

Algemene reserve (x € 1.000)	Mutatie Rekening 2007	Mutatie Begroting 2008	Mutatie Rekening 2008	Reserve na resultaat 2008	% exploitatie- begroting 2008
Ingezetenenomslag	57	330	1.279	2.002	19%
Gebouwd	-354	-915	1.468	8.320	51%
Ongebouwd	1.258	431	434	3.444	120%
Verontreinigingsheffing	-3.564	-1.560	-3.112	5.425	9%
Totaal	-2.603	-1.714	69	19.191	22%

Bestemmingsreserve (x € 1.000)	Rekening 2007	Begroting 2008	Rekening 2008	Reserve na resultaat 2008
Bestemmingsreserve GWW	-8	-	-	31
Bestemmingsreserve MRB	-	-	285	285
Totaal	-8	-	285	316

2.9 Enkelvoudige balans per 31 december 2008

ACTIVA (In duizenden euro's, afrondingsverschillen mogelijk)	ref.	31 december 2008	31 december 2007
Vaste Activa			
Materiële vaste activa	A	261.650	258.389
Financiële vaste activa	B	<u>1.086</u>	<u>1.150</u>
		262.736	259.539
Vlottende activa			
Vorderingen en overlopende activa	C	14.351	13.277
Liquide middelen	D	<u>4.113</u>	<u>4.286</u>
		18.464	17.563
		<u>281.200</u>	<u>277.102</u>
PASSIVA (In duizenden euro's, afrondingsverschillen mogelijk)			
Eigen vermogen			
	E		
Algemene reserve		19.122	21.725
Bestemmingsreserve		31	39
Nog te bestemmen saldo		<u>353</u>	<u>-2.611</u>
		19.506	19.153
Vreemd vermogen			
Voorzieningen	F	2.241	7.032
Langlopende schulden	G	229.786	210.934
Kortlopende schulden en overlopende passiva	H	<u>29.667</u>	<u>39.983</u>
		261.694	257.949
		<u>281.200</u>	<u>277.102</u>

2.10 Enkelvoudige rekening naar kosten- en opbrengstsoort

(x € 1.000, afrondingsverschillen mogelijk)	ref.	Rekening 2007	Begroting 2008	Rekening 2008	Verschil Begr-Rek	Afw. tov begr.
Kosten						%
Rente		11.169	12.891	11.113	1.778	14
Afschrijvingen		20.216	21.354	25.193	-3.839	-18
Totaal kapitaallasten	I	31.385	34.245	36.306	-2.061	-6
Salarissen		11.654	15.010	13.706	1.304	9
Uitkeringen		41	-	161	-161	
Sociale lasten		2.207	3.773	2.839	934	25
Overige personeelslasten (vast)		791	840	960	-120	-14
Personeel van derden		2.297	1.262	2.373	-1.111	-88
Overige personeelslasten (variabel)		988	1.287	819	468	36
Totaal personeelslasten	J	17.978	22.172	20.857	1.315	6
Gebruiksgoederen		715	1.046	797	249	24
Verbruiksgoederen		1.824	1.867	1.852	15	1
Energie en water		5.197	4.414	5.094	-680	-15
Huren, pacht en andere rechten		88	553	707	-154	-28
Verzekeringen		291	354	312	42	12
Belastingen		1.413	1.571	1.835	-264	-17
Onderhoud door derden		6.768	7.156	6.692	464	6
Overige diensten door derden en bijdragen aan derden		15.495	16.933	16.505	428	3
Afwikkelverschillen		215	-	308	-308	
Toevoegingen aan voorzieningen		8.294	8.319	8.156	163	2
Toevoegingen aan bestemmingsreserves		-	80	-	80	100
Totaal overige kosten	K	40.300	42.294	42.258	35	0
Totaal lasten		89.663	98.711	99.421	-711	-1
Baten						
Afwikkelverschillen		43	-	354	354	
Rentebaten		-	-	-	-	
Dividend- en bonusuitkeringen		1.335	102	185	83	81
Opbrengst interne rente		-	-	56	56	
Baten ivm salarissen en sociale lasten		125	-	83	83	
Opbrengst goederen, werken en diensten voor derden		788	808	1.886	1.078	133
Opbrengst incassokosten		737	279	744	465	167
Opbrengst uit eigendommen		123	85	799	714	840
Bijdrage van derden		535	4.014	3.595	-419	-10
Vrijval voorzieningen		1.471	-	478	478	
Onttrekkingen aan bestemmingsreserves		-	-	-	-	
Totaal baten	L	5.157	5.288	8.180	2.892	55
Saldo lasten -/- baten		84.506	93.423	91.241	2.182	2
Geactiveerde lasten	M	3.448	4.336	3.557	-779	-18
Totaal nog te dekken		81.058	89.087	87.684	1.403	2
Dekking						
Waterschapsbelastingen	N	78.447	87.373	88.037	664	1
Exploitatieresultaat		2.611-	1.714-	353	738-	43

2.11 Toelichting enkelvoudige jaarrekening

2.11.1 Toelichting enkelvoudige balans per 31 december 2008

Algemeen Voor de toelichting op de enkelvoudige balans wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans, tenzij hieronder apart is toegelicht.

B. Financiële vaste activa

(x € 1.000)	Boekwaarde per 31-12-2007	Vermeerdering	Vermindering	Boekwaarde per 31-12-2008
Aandelen Nederlandse Waterschapsbank	31	-	-	31
Deelneming DSR Leasing BV	23	1	-	24
Koopsompolis MRB	-	1.144	113	1.031
Verstekte geldlening Prov. Utrecht inz. OLM	1.096	-	1.096	-
Totaal	1.150	1.145	1.209	1.086

Het waterschap heeft een deelneming van 100% in DSR Leasing B.V. I te Houten. Deze besloten vennootschap is opgericht ten behoeve van de Crossborder lease. De activiteiten bestaan uit het genereren van renteopbrengsten uit deposito's en het betalen van de leaseverplichtingen.

C. Vorderingen en overlopende activa

(x € 1.000)	2008		2007
Belastingdebiteuren	7.894		5.423
Nog op te leggen	3.050		3.669
Voorziening dubieuze debiteuren	-4.284		-1.950
		6.660	7.142
Debiteuren algemeen	1.524		660
Voorziening dubieuze debiteuren	-35		-126
		1.489	534
Vooruitbetaalde bedragen		4.145	3.974
Nog te ontvangen bedragen		2.057	1.627
Totaal	14.351		13.277

D. Liquide middelen

(x € 1.000)	2008	2007
Postbank	4.113	4.286
Kas	-	-
Totaal	4.113	4.286

G. Langlopende schulden

(x € 1.000)	2007	Toevoeging	Onttrekking	2008
Obligatieleningen	16	-	-	16
Leningen bij financiële instellingen	210.925	35.000	16.150	229.775
Waarborgsommen	-7	2	-	-5
Totaal	210.934	35.002	16.150	229.786

H. Kortlopende schulden en overlopende passiva

(x € 1.000)	2008	2007
Crediteuren	11.635	9.062
Banken, NWB en ING-bank	7.116	18.123
Nog te betalen kosten	8.928	11.878
Overig	1.988	920
Totaal	29.667	39.983

In 1999 is het behaalde resultaat als gevolg van de Crossborder lease in de rekening verantwoord onder de post "saldo rekening-courant". Uitgangspunt hierbij is dat het behaalde resultaat door DSR Leasing B.V. is gerealiseerd. Hierdoor is een rekening-courantverhouding tussen Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden en DSR Leasing B.V. ter grootte van het behaalde rendement ontstaan. Op basis van recente inzichten adviseert de fiscaal adviseur het in 1999 behaalde rendement op een andere wijze in de balans van de jaarrekening te verwerken. Niet de B.V. maar Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden heeft het rendement gerealiseerd. Dit advies is overgenomen en in de jaarrekening verwerkt.

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

De leaseverplichting, betreffende de rioolwaterzuiveringsinstallaties De Bilt, De Meern, Nieuwegein, Oudewater, Wijk bij Duurstede, Woerden, Zeist, Breukelen, Bunnik, Driebergen, Houten, Lopik, Montfoort, Rhenen en Utrecht, is aangegaan op 4 november 2000 en heeft een initiële looptijd van twintig jaar. De gehanteerde rentevoet bedraagt 6,54% op basis van annuïteiten.

Ten behoeve van de door DSR Leasing B.V. aangegane Crossborder lease, is een garantie afgegeven voor alle uit hoofde van die transactie voortvloeiende verplichtingen.

2.11.2 Toelichting enkelvoudige rekening naar kosten- en opbrengstsoorten**Overige kosten- en opbrengstsoorten**

Voor de toelichting op de kosten- en opbrengstsoorten wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde rekening naar kosten- en opbrengstsoorten.

3. Overige paragrafen

3.1 Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar

**Muskusrat-
en beverrat-
bestrijding**

Het Openbaar Lichaam Muskusrattenbestrijding Utrecht (OLM) is een samenwerkingsverband van de waterschappen in de provincie Utrecht en de provincie Utrecht. Het OLM-bestuur heeft per 1 januari 2008 de bestrijding van de muskusratten aan ons waterschap overgedragen. De bestrijding geldt ook voor de werkgebieden die buiten de grenzen van De Stichtse Rijnlanden liggen. De bestrijding is noodzakelijk voor de veiligheid van onze keringen en ter voorkoming van economische schade.

**Organisatie-
ontwikkeling**

De effecten van het organisatieontwikkelingsprogramma hebben in 2008 geleid tot een positieve ontwikkeling. De belangrijkste kernpunten liggen in de sfeer van de verandering van de organisatiecultuur. De uitwerking van een nieuw sturingsconcept heeft grote gevolgen gehad voor de organisatie. Het organisatieontwikkelingsprogramma heeft onder andere tot een versterking van de samenwerking tussen de afdelingen geleid. Daarnaast heeft er een herordening plaatsgevonden van de ondersteunende- en de bedrijfsvoeringsafdelingen, met een onderscheid naar beleid en uitvoering.

**Wijziging
Waterschaps-
Wet**

Met ingang van 1 januari zijn de wijzigingen van de Waterschapswet in werking getreden. De wijzigingen met betrekking tot het financieringsstelsel en de financiën treden in werking op 1 januari 2009. Met deze wijzigingen worden veranderingen doorgevoerd ten aanzien van de bestuurssamenstelling, het belastingstelsel en de verkiezingen, maar ook ten aanzien van de organisatie en controle van de beleidsvoorbereiding en de verantwoording.

3.2 Kostentoerekening

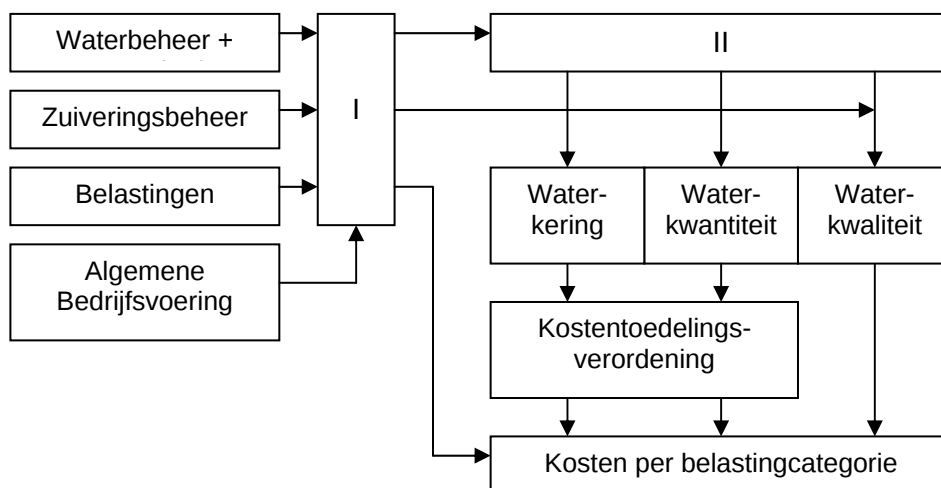
Algemeen

De activiteiten van het waterschap zijn te splitsen in drie groepen:

- Activiteiten die rechtstreeks te maken hebben met de uitvoerende taken van het waterschap. Hieronder vallen de producten van waterkering en watersysteembeheer (inclusief strategie en plannen) en zuiveringsbeheer;
- Heffing en invordering van de waterschapsbelastingen;
- Activiteiten die ondersteunend zijn aan de bovenstaande activiteiten.

- Hieronder vallen de activiteiten van bestuur en directie, personeelszaken, automatisering, algemene en juridische zaken, financiën en planning & control. Het totaal van deze activiteiten wordt ook wel Algemene Bedrijfsvoering genoemd en de kosten hiervan zijn de overheadkosten.

Om de hoogte van de belastingtarieven te kunnen bepalen, moeten alle kosten van het waterschap doorberekend worden naar de belastingcategorieën. In de onderstaande figuur wordt aangegeven hoe dat gebeurt.

Toelichting op het schema

- De kosten van Algemene Bedrijfsvoering worden via diverse sleutels (I) verdeeld naar Waterbeheer, Zuiveringsbeheer en Belastingen;
- De kosten van Waterbeheer worden via verdeelsleutels (II) toegerekend aan de taken Waterkeringen, Waterkwantiteit en Waterkwaliteit;
- De kosten van Zuiveringsbeheer worden rechtstreeks aan de taak Waterkwaliteit toegerekend;
- De kosten van Belastingen worden via sleutels verdeeld naar de taken Waterkeringen, Waterkwantiteit en Waterkwaliteit. Deze sleutels zijn berekend door eerst de kosten toe te rekenen aan de belastingcategorieën en dan terug te rekenen naar de taken.

Kostenverdeelsleutels

Algemene bedrijfsvoering

De kosten van Algemene Bedrijfsvoering worden verdeeld over de sectoren op basis van enkele vaste sleutels, zoals hieronder toegelicht. Daarna worden deze kosten (mee)verdeeld over de taken.

De verdeling van de kosten van de producten van het beleidsveld Algemene Bedrijfsvoering (I) worden allereerst gesplitst in vier categorieën:

1. Huisvesting, catering, interne faciliteiten, kantoorautomatisering;
2. Bestuur (exclusief kosten verkiezingen), bestuursondersteuning, eigendomsbeheer (beperkt);
3. Algemene bestuurlijke en juridische zaken, externe voorlichting, beleids- en beheerscyclus, informatie beleid, financieel/fiscaal beheer, financiële administratie, algemeen management, arbeidsomstandigheden (ARBO), bedrijfsinterne milieuzorg (BIM);
4. Organisatiebeleid en beheer, personeelsbeleid, interne voorlichting, staf.

Categorie 1 wordt verdeeld over alle andere producten (inclusief de producten van de beleidsvelden van Waterbeheer, Strategie en Plannen, Zuiveringsbeheer en Belastingen) op basis van aantal fte's van de binnendienst. Argumentatie: alle fte's werkzaam op het kantoor te Houten maken gebruik van deze faciliteiten.

Categorie 2 wordt voor wat betreft bestuur en bestuursondersteuning op basis van 1/3 – 1/3 – 1/3 direct doorverdeeld naar de taken Waterkeringsbeheer, Waterkwantiteitsbeheer en Waterkwaliteitsbeheer en eigendomsbeheer naar de betreffende taak. Argumentatie: de kosten zijn niet afhankelijk van één, twee of drie waterschapstaken en zijn niet als overheadkosten aan te merken.

Categorie 3 wordt zo verdeeld dat iedere sector een gelijk deel van de kosten krijgt. Binnen de sector worden de kosten doorverdeeld op basis van het aantal fte's per product. Argumentatie: de producten staan ten dienste van het waterschap als geheel. Iedere sector heeft daar dus een gelijk deel in, ongeacht het aantal fte's zoals dat wel het geval is bij categorie 1.

Categorie 4 wordt verdeeld naar de producten van de beleidsvelden Belastingen, Waterbeheer en Zuiveringsbeheer op basis van de inzet van alle fte's naar deze producten. Argumentatie: het gebruik maken van deze diensten zal groter worden naar mate er meer fte's binnen deze beleidsvelden werkzaam zijn.

Waterbeheer Het waterbeheer heeft een integraal karakter. Kosten voor waterbeheer worden gedragen door zowel het waterkeringsbeheer, het kwantitatieve beheer als het kwaliteitsbeheer. De verdeling vindt plaats op basis van de systematiek en de verdeelsleutels (II) zoals in bovenstaand schema is toegelicht. In de onderstaande tabel staan de verdeelsleutels van alle (beleids)producten van het Waterbeheer weergegeven.

Tabel:
Verdeelsleutels
Waterbeheer

	Water- keringen	Water- kwantiteit	Water- kwaliteit
Planvorming:			
Eigen plannen	12,4%	43,8%	43,8%
Plannen van derden	10,0%	50,0%	40,0%
Aanleg en onderhoud waterkeringen	100,0%	0,0%	0,0%
Inrichting en onderhoud watersystemen:			
Beheersinstrumenten watersystemen	0,0%	70,0%	30,0%
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	0,0%	70,0%	30,0%
Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	0,0%	50,0%	50,0%
Beheer hoeveelheid water	0,0%	80,0%	20,0%
Calamiteitenbestrijding watersystemen	0,0%	50,0%	50,0%
Monitoring watersystemen (kwantiteit)	0,0%	100,0%	0,0%
Monitoring watersystemen (kwaliteit)	0,0%	0,0%	100,0%
Inrichting en onderhoud vaarwegen en havens	0,0%	100,0%	0,0%
Vergunningverlening en handhaving keur	15,0%	75,0%	10,0%
Beheersing van lozingen	0,0%	0,0%	100,0%

Toelichting:

Waar een percentage van 0% vermeld staat, betekent dit dat er geen kosten van het betreffende beleidsveld aan de taak worden toegerekend.

Belastingen De kosten van Belastingen (III) worden verdeeld op basis van de werkelijke kosten: alle kosten zijn namelijk in belangrijke mate rechtstreeks toe te wijzen aan de belastingcategorieën. Hier zijn dus geen aparte sleutels voor.

3.3 Financiering - Treasury

Algemeen De wijze waarop binnen De Stichtse Rijnlanden de financieringsactiviteiten dienen plaats te vinden is vastgelegd in het Treasurystatuut van oktober 2008. Het statuut beoogt hiermee het financieringsbeleid transparant te maken, waarbij de risico's zo goed mogelijk worden beheerst binnen de vastgestelde kaders.

Liquiditeitsprognose Met behulp van de liquiditeitsprognose, die ongeveer twee maal per jaar herijkt wordt, is bekeken of er in de loop van het jaar sprake zal zijn van een financieringsbehoefte. Afhankelijk van de situatie op de kapitaalmarkt en met in achtneming van de kasgeldlimiet wordt de hoogte en de looptijd van een lening bepaald.

Financieringsbehoefte In de navolgende tabel wordt een overzicht gegeven van de financieringsbehoefte van de vaste activa en de wijze waarop daarin wordt voorzien bij de aanvang en het einde van het verslagjaar. De financieringsbehoefte is bepaald door de aanwezige geldmiddelen af te zetten tegen de aanwezige boekwaarde van de activa.

Op basis van enkelvoudige balans (in duizenden euro's)	Boekwaarde per 31-12-2008	Boekwaarde per 31-12-2007
A. Te financieren boekwaarde activa		
Materiele vaste activa	261.650	258.389
Financiële vaste activa	1.086	1.150
Totaal	262.736	259.539
B. Beschikbare financiële middelen		
Reserves	19.506	19.153
Voorzieningen	2.241	7.032
Langlopende schulden	229.786	210.934
Totaal	251.533	237.119
C. Financieringstekort	11.203	22.420

Het financieringstekort is afgedekt met het saldo tussen vlottende activa en vlottende passiva.

De activa en passiva voortvloeiend uit de Cross Border Lease zijn niet opgenomen in bovenstaand overzicht.

Financieringen In de loop van 2008 is er voor € 16.150.000 aan reguliere aflossingen verricht. In oktober 2008 is een nieuwe langlopende lening van € 35.000.000 aangetrokken, met een looptijd van 25 jaar en een rente van 5,25%. Door bovenvermelde transacties is de stand van de langlopende leningen per 31 december 2008 gestegen tot € 229.785.000.

Doordat er in 2008 gemiddeld een lagere financieringsbehoefte is geweest vallen de werkelijke rentekosten € 1.778.000 (exclusief Cross Border Lease) lager uit dan begroot.

Toetsing kasgeldlimiet De kasgeldlimiet wordt berekend als een percentage van het begrotingstotaal per 1 januari van het betreffende begrotingsjaar. Dit percentage geeft aan welk gedeelte van het bedrag aan leningen kortlopend mag zijn.

Voor waterschappen is de kasgeldlimiet vastgesteld op 23%. De kasgeldlimiet bedraagt voor 2008 € 21.900.000. In 2008 hebben er geen overschrijdingen van de kasgeldlimiet plaatsgevonden. Om te voorkomen dat de kasgeldlimiet wordt overschreden dient het waterschap langlopende leningen aan te trekken.

De Provincie Utrecht toetst of het waterschap voldoet aan de wettelijke normen van de renterisiconorm en de kasgeldlimiet. Hierbij functioneert de Provincie als toezichthouder in het kader van de Wet Fido.

Toetsing renterisico Het renterisico is een percentage van de vaste schuld per 1 januari van het begrotingsjaar. Het toegestane renterisico bedraagt 20% van de langlopende schulden, wat inhoudt dat niet meer dan 20% van de langlopende leningen in een jaar opnieuw mag worden afgesloten. Het maximaal toegestane renterisico voor 2008 bedraagt € 42.200.000. Het werkelijke bedrag voor 2008 is € 16.150.000 en blijft daarmee ruim binnen de norm.

3.4 Bedrijfsvoering

Kwaliteit Arbeidsomstandigheden Milieu (KAM) Managementsysteem

Inleiding Het jaar 2008 was het eerste volledige jaar waarin het waterschapsbrede KAM-systeem operationeel was. In dat jaar is er hard gewerkt om de KAM management cyclus verder te optimaliseren, terwijl er tegelijkertijd veel aandacht nodig is geweest voor alle veranderingen door de organisatie ontwikkelingen in het kader van 'Waterkracht'. Zo was er door de implementatie van 'Waterkracht' minder capaciteit voor het uitvoeren van de interne audits. Daardoor is de planning voor de interne audits in 2008 niet gehaald, hetgeen heeft geleid tot een afwijking bij de externe audit in november 2008. Wel zijn de KAM adviseurs erin geslaagd de directiebeoordeling naar een hoger niveau te tillen. In 2008 is ook een begin gemaakt met het elektronisch aanbieden van het KAM handboek. Dit handboek is echter kort na invoering al weer stevig aangepakt, omdat een groot aantal functiebenamingen onder invloed van 'Waterkracht' is gewijzigd. In een later stadium moeten ook alle processen nog doorgelicht worden op veranderingen tengevolge van 'Waterkracht'. De algemene hoofdstukken zijn in 2008 al aangepast aan de nieuwe situatie.

Doelstellingen **Kwaliteit**
en De doelstellingen voor 2008 op het gebied van kwaliteit zijn behaald. Een continue verbetering van het KAM-systeem en daarmee de bedrijfsvoering wordt onder meer gerealiseerd door het uitvoeren van interne audits, werkplekinspecties, opleidingen en bijscholing.

Arbeidsomstandigheden

De Arbo-doelstellingen zijn in 2008 deels gehaald. De Risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E's) voor kantoor, waterbeheer en voor de calamiteitenorganisatie zijn afgerond en voorzien van Plannen van Aanpak. Op diverse zuiveringstechnische werken zijn werkplekinspecties uitgevoerd, waardoor de RI&E actueel blijft. Binnen het kantoor raken de medewerkers meer en meer bekend met de mogelijkheid hun werkplek te laten doorlichten in een werkplekonderzoek.

Wat nog minder goed loopt is de opvolging van de Plannen van Aanpak, met name binnen de afdeling uitvoering, bij peilbeheer. In verband met Waterkracht is dit blijven liggen. Een en ander is inmiddels reeds besproken met het hoofd van de afdeling Uitvoering. Tevens zijn er KAM-voorlichtingen uitgevoerd voor de afdelingen Uitvoering en Muskusrattenbestrijding.

Milieu

De doelstellingen op het gebied van milieu zijn grotendeels behaald. De milieu-aspectenregisters zijn afgerond en het plan van aanpak is opgesteld. Er is helaas niet altijd voldaan aan de eisen vanuit de vergunningen. Daarnaast wordt duurzaam omgaan met het milieu steeds meer ingebed in onze organisatie.

Externe audit 2008

Op 17, 18 en 19 november is het jaarlijkse externe certificeringonderzoek, welke gehouden wordt door TÜV Nederland uitgevoerd. Uit dat onderzoek zijn 4 zogenaamde B-afwijkingen naar voren gekomen. Dit zijn onvolkomenheden in ons systeem die we op korte termijn moeten oplossen. Het gaat om de volgende afwijkingen:

- Doel- en taakstellingen zijn niet in alle gevallen meetbaar gemaakt en consistent met het beleid (afwijking t.a.v. ISO 9001, ISO 14001 en OHSAS 18001);
- Het uitvoeren van interne audits is niet conform planning, achterstanden zijn niet weggewerkt en nieuwe auditoren zijn (nog) niet opgeleid (afwijking t.a.v. ISO 9001, ISO 14001 en OHSAS 18001);
- Wijzigingen OHSAS 18001:2007 zijn niet aantoonbaar verwerkt in documenten (afwijking t.a.v. OHSAS 18001);
- Het keuringssysteem van middelen is niet in alle gevallen aantoonbaar gevolgd. Er zijn ongekeurde middelen aangetroffen (afwijking t.a.v. OHSAS 18001).

Voor elke afwijking moet binnen drie maanden aangegeven worden op welke wijze de afwijking aangepakt zal worden. Dit gebeurt in een plan van aanpak voor elke norm. Deze plannen zijn inmiddels ingediend bij de certificerende instelling.

Capaciteit KAM-adviseurs

Er zal een verschuiving van een aantal KAM (uitvoerings)taken van centraal naar decentraal plaatsvinden. Een aantal KAM-taken zal worden ondergebracht bij andere functionarissen, zoals inkoper of beleidsmedewerker Veiligheid. De KAM-adviseurs gaan meer beleidsmatig en waterschapsbreed werken. Hierdoor zal de capaciteit van de KAM adviseurs van 2,8 naar 2,0 fte worden verminderd. Hoe de verdeling van de werkvelden wordt en wie welke KAM-taken binnen de organisatie op zich gaat nemen, wordt in het begin van 2009 vastgesteld.

Personeel

Belonings-systeem

Met ingang van 1 januari 2009 hanteert het waterschap, in vervolg op afspraken uit de CAO, de Sectorale Arbeidsvoorwaardenregelingen Waterschapspersoneel (SAW) een andere manier van belonen. De vanzelfsprekende periodiek is vervangen door een salarisstijging die kan variëren van 0% tot maximaal 5% per jaar en die rechtstreeks gekoppeld is aan de uitkomsten van een beoordelingsgesprek.

Dit gesprek is het laatste onderdeel in de jaarlijkse cyclus van planningsvoortgangs- en beoordelingsgesprek, die door een leidinggevende met iedere individuele medewerker wordt gevoerd.

Verzuimcijfers

Overzicht verzuimcijfers in % (uitgesloten zijn ziektegevallen > 1 jaar en zwangerschap)

2006	3,53%
2007	4,69%
2008	3,93%

Personeelssterkte

Overzicht aantal medewerkers per 31 december 2008

Jaar	Totaal	Mannen	Vrouwen
2007	284	209	75
2008	315	240	75

Personeelssterkte per leeftijdscategorie

Leeftijd	0-24	25-34	35-44	45-54	55-59	60+	Totaal
2007							
Totaal	1	45	83	101	33	21	284
Man	1	28	57	79	26	18	209
Vrouw	0	17	26	22	7	3	75
2008							
Totaal	0	45	96	116	34	24	315
Man	0	28	69	97	27	19	240
Vrouw	0	17	27	19	7	5	75

Fuwater

Functiewaardering sector Waterschappen

Het waterschap heeft in 2005 besloten om over te gaan op Fuwater. Er ligt een verplichting om dit te doen voor 2010. Aanleiding is het tot dan toe gebruikte systeem IMF Kort niet meer wordt onderhouden door de systeembeheerder en zijn we genoodzaakt over te stappen naar een nieuwe versie van IMF Kort. Gelet op de afspraak in het LAWA is dit een goed moment om afscheid te nemen van IMF Kort en te starten met Fuwater.

In de zomer van 2005 zijn de P&O-adviseurs door Human Capital Group opgeleid en gecertificeerd voor het gebruik van het systeem. In december 2005 is de bijbehorende verordening "Procedure Fuwater" door het College vastgesteld met de intentie om in 2006 te starten met de invoering.

3.5 EMU-saldo

Algemeen

Het EMU-saldo is het vorderingensaldo van de totale overheid. Lidstaten van de Economische en Monetaire Unie (EMU) hebben afgesproken dat het EMU-saldo geen groter tekort mag laten zien dan 3% van het Bruto Binnenlands Product.

Dus ook waterschappen beïnvloeden of Nederland zich aan de Europese afspraken houdt. Voor waterschappen is het EMU-saldo grofweg te berekenen als het saldo van inkomsten en uitgaven in een jaar. Om het EMU-saldo te kunnen beheersen hebben het kabinet en de decentrale overheden in oktober 2004 afspraken gemaakt. Daarbij is vastgelegd dat de bijdrage van waterschappen aan het EMU-tekort als meer dan evenredig wordt gezien wanneer hun EMU-tekort de 250 miljoen euro (de "referentiewaarde") overstijgt.

EMU-tekort Op grond van via de begrotingsvergelijking verzamelde cijfers kan worden geconcludeerd dat de waterschappen in 2009 een fors hoger EMU-tekort zullen hebben, namelijk van ongeveer € 400.000.000. Waterschappen hebben als gevolg van met name het Nationaal Bestuursakkoord Water en de Europese Kaderrichtlijn vrijwel jaarlijks toenemende investeringsvolumes, hierdoor hebben zij bijna per definitie een fors EMU-tekort. De waterschappen met de ten opzichte van de jaarlijkse afschrijvingen relatief omvangrijkste investeringsvolumes laten ook de grootste overschrijdingen van de eigen referentiewaarde zien. Als de totale referentiewaarde wordt omgerekend naar afzonderlijke waterschappen dan wordt de individuele referentiewaarde van De Stichtse Rijnlanden in 2009 niet overschreden. Zie de onderstaande tabel.

EMU (x € 1.000)	Rekening 2008
Exploitatiesaldo voor toevoeging aan-	
c.q. onttrekking uit reserves	354
Netto investeringen	-28.465
Afschrijvingen	25.193
Mutatie voorzieningen	-2.547
Berekend negatief EMU-saldo	-5.465
Referentiewaarde	-9.800

In de begroting is uitgegaan van een negatief EMU-saldo van € 30.526.000. Verschil wordt vooral veroorzaakt doordat in werkelijkheid minder is geïnvesteerd dan begroot.

Conclusie Uit bovenstaande blijkt dat Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden op transactiebasis in 2008 meer heeft uitgegeven dan ontvangen. Het waterschap blijft beneden de referentiewaarde. De factor, die de grootste invloed op het EMU-saldo heeft, is de verhouding tussen het investeringsvolume en de jaarlijkse afschrijvingen. Als er een relatief omvangrijke investerings-volume is dan is er per definitie ook een grote overschrijding van de referentiewaarden.

3.6 Onttrekkingen aan de voorzieningen

De onttrekkingen en toevoegingen worden rechtstreeks via de voorzieningen verwerkt. Hieronder volgt een toelichting op de voorzieningen, die in 2008 op de balans staan vermeld

Uitkeringen voormalig bestuursleden

Ten laste van deze voorziening worden maandelijks uitkeringen aan voormalig bestuursleden uitbetaald. Tevens worden de maandelijkse betalingen aan Loyalis voor de pensioenopbouw volgens het APPA-plan aan deze voorziening onttrokken. Loyalis beheert de pensioenaanspraken en berekent een eventuele aanvullende koopsom. Voor de uit te betalen pensioenen ten behoeve van voormalige bestuursleden wordt periodiek de toekomstige verplichting door een actuaris berekend en zo nodig wordt de voorziening op het niveau van de berekening aangepast. De voorziening is gebaseerd op de contante waarde van de toekomstige verplichtingen. Er is in 2006 een actuariële berekening opgesteld.

Uitkeringen voormalig personeel

Deze voorziening wordt voor nog te betalen wachtgeldregelingen met betrekking tot voormalig personeel aangehouden. Betalingen worden maandelijks via de salarisadministratie verwerkt.

Groot onderhoud

De vorming van de voorziening voor Groot onderhoud van het waterschapskantoor in Houten is gebaseerd op het Groot onderhoudsplan 2006-2015.

Stimuleringsregelingen

Als gevolg van de nieuwe Waterschapswet kunnen geen voorzieningen voor stimuleringsregelingen worden getroffen. In 2008 zijn de voorzieningen beoordeeld en is het nog te betalen bedrag voor de komende jaren als kortlopende schuld opgenomen.

Baggeren

In 2001 is het baggerprogramma 2001-2015 vastgesteld. In dit programma is inmiddels een aantal aanpassingen doorgevoerd als gevolg van het intensiveren van gebiedsgericht baggeren en het beter afstemmen van onze baggerplannen met betrokken gemeenten. De totale dotatie in 2008 bedraagt € 8.000.000.

3.7 Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn gedefinieerd als die partijen waarin het waterschap zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft. Aan beide voorwaarden moet tegelijkertijd worden voldaan.

DSR Leasing 1 BV

In 1998 is een Crossborder lease overeenkomst afgerond met betrekking tot de rioolwaterzuiveringsinstallaties. Naar aanleiding van deze overeenkomst kunnen zich een aantal verplichtingen voordoen voor zowel het waterschap als voor AIG Financial Products Inc., de partij waarmee de overeenkomst is afgesloten.

Deze verplichtingen zijn contractueel vastgelegd en laten de bedrijfsvoering ongemoeid. Ten aanzien van de afgesloten Crossborder lease heeft het waterschap een leaseverplichting met een initiële looptijd van twintig jaar. De gehanteerde rentevoet bedraagt 6,54% op basis van annuïteiten.

Muskusrattenbestrijding

In 2008 is de taak van de Muskusrattenbestrijding door de provincie Utrecht overgedragen aan de drie deelnemende waterschappen. De uitvoering van deze taak ligt bij het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden.

Het provinciebestuur levert een vaste en variabele financiële bijdrage aan de waterschappen. Het variabele gedeelte betreft 50% van de kosten, die de samenwerkende waterschappen in enig jaar in de bestrijding van de muskusratten dienen te maken na aftrek van de vaste bijdrage. De vaste bijdrage is gebaseerd op de voormalige Provinciefondsbijdrage.

De provincie Gelderland draagt bij voor het Gelderse deel van het vanggebied van het waterschap Vallei en Eem. De vaste geïndexeerde bijdrage is vastgelegd in een overeenkomst. Voor de beverrattenbestrijding ontvangt het waterschap een bijdrage van het LCCM via de provincie Utrecht.

In de "Overeenkomst van kosten voor gemene rekening Muskusrattenbestrijding Utrecht" is de bijdrage van de deelnemende waterschappen vastgelegd:

- Waterschap Vallei en Eem	15%
- Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht	20%
- Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden	65%

Regionaal Historisch Centrum Rijnstreek en Lopikerwaard

In het afgelopen jaar is de gemeenschappelijke regeling "Streekarchivariaat Rijnstreek" aangepast met de komst van de gemeenten Lopik, Oudewater en IJsselstein. Nu is de naam "Regionaal Historisch Centrum Rijnstreek en Lopikerwaard" geworden.

Jaarlijks stelt de Archiefcommissie een begroting van inkomsten en uitgaven voor het volgende jaar vast. De jaarrekening wordt in het jaar volgende op het jaar waarop deze betrekking heeft vastgesteld. De kosten van het Regionaal Historisch Centrum worden door de gemeente Woerden gefinancierd. Het nadelig saldo, zoals dat blijkt uit de jaarrekening, wordt gedekt door bijdragen van de deelnemers aan de regeling volgens een vaste verdeelsleutel:

- a. de kosten van de centrale archiefbewaarpplaats van het Regionaal Historisch Centrum naar verhouding van het aantal strekkende meters, dat de desbetreffende deelnemer in de archiefbewaarpplaats te Woerden heeft ondergebracht;
- b. de overige kosten naar verhouding van het inwonertal van de desbetreffende gemeente, waarbij voor het waterschap wordt uitgegaan van een fictief inwonertal van 40.000, dat elk jaar procentueel aangepast wordt aan het verloop van de bevolking bij de deelnemende gemeenten in de gemeenschappelijke regeling.

Burgemeester en wethouders van Woerden bepalen jaarlijks het bij voorschot verschuldigde aandeel van alle deelnemers.

3.8 Incidentele baten en lasten

Incidentele baten

Eneco en HDSR hebben in het jaar 2008 afrekeningen over de jaren 2001 tot en met 2007 vastgesteld. Naar aanleiding van de afrekeningen is een totaalbedrag van € 222.000 door Eneco terugbetaald. Voor Eneco is het niet mogelijk om de afrekening per kostenplaats te specificeren. De terugbetaling is onder de post incidentele baten en lasten opgenomen in verband met het bijzondere karakter van deze opbrengsten.

In 2008 is de definitieve afrekening over het jaar 2007 met het Openbaar Lichaam Muskusrattenbestrijding Utrecht opgesteld. Na het vaststellen van de definitieve jaarrekening 2007 is een positief resultaat van € 87.000 over het jaar 2007 op incidentele baten geboekt.

Incidentele lasten

In 2008 is een definitieve verrekening van de voorfinanciering met betrekking tot de restauratie Oude Sluis Vreeswijk opgesteld. De Provincie Utrecht heeft in 2002 een bedrag van € 952.000 als voorfinanciering voor het project uitbetaald. Dit bedrag moet terugbetaald worden op het moment en de mate waarin de rijkssubsidie beschikbaar komt. Het Nationaal Restauratiefonds zal tot en met het jaar 2011 beschikbare subsidie betaalbaar stellen. Een deel van de voorfinanciering aan Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden komt niet voor subsidie in aanmerking. Hierdoor ontstaat een negatief resultaat van € 212.000. Op basis van het voorzichtigheidsbeginsel is dit bedrag als incidentele last in 2008 verwerkt.

Voor Vaarwegbeheer Zuid-Holland is voor de periode 2004 tot en met 2007 nog een incidentele last van € 78.000 geboekt. De kosten hebben betrekking op het plaatsen van een afsluitboominstallatie bij Nieuwerbrug over de Dubbele Wiericke.

3.9 Risicoparaagraaf

Algemeen In deze paragraaf zijn alle redelijk voorzienbare risico's verwerkt waarvoor deels of geen voorzieningen zijn gevormd en die van materiele betekenis kunnen zijn voor de financiële positie van ons waterschap. Daar waar mogelijk zijn de risico's gekwantificeerd.

Rioolslibzuivering Amersfoort De VAR (Veluwe Afval Recycling) is van mening dat de waterschappen Amstel, Gooi en Vecht, Vallei en Eem en De Stichtse Rijnlanden gegarandeerd hebben dat er voor een groot bedrag aan fiscaal compensabele verliezen in de RCR-boedel (Reduceren Composteren Reststoffen) zitten, die de VAR in 1998 van deze waterschappen heeft overgenomen. De waterschappen ontkennen deze claim en zeggen dat zij geen standpunten van de fiscus kunnen garanderen en ook nooit hebben gezegd dat wel te doen.

De VAR vordert een bedrag van ruim € 9.000.000 en gelet op de verdelingspercentages van de boedel kan ongeveer € 6.500.000 voor rekening van De Stichtse Rijnlanden komen, indien de vordering wordt toegewezen. De vordering is inmiddels volledig afgewezen (Vonnis Rechtbank Zutphen d.d. 2 juli 2008). In het vonnis is VAR ertoe veroordeeld om de tot nu toe gemaakte proceskosten te betalen. De VAR is in hoger beroep gegaan bij het gerechtshof. Als het vonnis van de Rechtbank Zutphen in hoger beroep door het Gerechtshof wordt vernietigd, zal het Gerechtshof een nieuwe kostenveroordeling uitspreken, waarbij de in het ongelijk gestelde partij in de kosten van beide instanties zal worden veroordeeld. Dit betekent dat eventueel geïnde proceskosten weer aan VAR terugbetaald moeten worden.

**Omzet-
belasting
WVO-
subsidie**

In de Wet verontreiniging oppervlaktewater is sinds 1 januari 2001 expliciet de mogelijkheid opgenomen om aan een bedrijf – onder voorwaarden - subsidie te verstrekken om te voorkomen dat het bedrijf zelf afvalwater gaat voorzuiveren. Het Ministerie van Financiën stelt zich op het standpunt dat de verstrekking van een dergelijke WVO-subsidie in BTW-termen een belaste vergoeding betreft voor een prestatie van het bedrijf aan het waterschap. Deze prestatie bestaat in deze optiek uit het voldoen aan de bij overeenkomst aangegane verplichting tot het afzien van (voor)zuivering van afvalwater.

De Unie van Waterschappen vindt dit standpunt voor discussie vatbaar. BTW-heffing is maatschappelijk ongewenst, omdat het de inzet van deze subsidies in belangrijke mate kan frustreren. De voorstellen voor een herziening van de financieringsstructuur, die een structurele oplossing bieden voor de afhaakproblematiek, spelen hierbij ook een rol. Een kabinetsstandpunt laat al enige jaren op zich wachten. De Unie van Waterschappen zal opnieuw bestuurlijk overleg gaan voeren over de ontstane BTW-problemen met betrekking tot de WVO-subsidies met de Staatssecretaris van Financiën. Als partijen er niet uitkomen wordt het opstarten van een proefprocedure niet uitgesloten.

4. Accountantsverklaring

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de jaarrekening 2008 van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden te Houten, bestaande uit de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2008 en de geconsolideerde en enkelvoudige exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten over 2008 met de bijbehorende toelichtingen, gecontroleerd.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het college van Dijkgraaf en Heemraden van het hoogheemraadschap is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die de financiële positie en de baten en lasten getrouw dient weer te geven in overeenstemming met de comptabiliteitsvoorschriften waterschappen. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van de financiële positie en de baten en lasten, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle als bedoeld in artikel 109, tweede lid van de Waterschapswet. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van de financiële positie en de baten en lasten relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van het hoogheemraadschap. Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die het college van dijkgraaf en heemraden van het hoogheemraadschap heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van de financiële positie per 31 december 2008 en van de baten en lasten over 2008 in overeenstemming met de grondslagen voor financiële verslaggeving volgens de comptabiliteitsvoorschriften voor waterschappen. Ook overigens voldoet de jaarrekening aan de bepalingen inzake de jaarrekening zoals opgenomen in deze voorschriften.

Arnhem, 21 april 2009

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: M.C.J.M. Bekker RA

5. Bijlagen

5.1 Staat van materiële vaste activa

In duizenden euro's (afroundingsverschillen mogelijk)							
Omschrijving	Saldo 01-01-2008		Cum. Subsidie	Cum. Herwaarder- dering	Boek- waarde	Mutaties 2008	
	Aanschaf- prijs	Cum. Afschrijving				Nieuwbouw derden	Geact. lasten
Werken in exploitatie							
Gronden	9.120	-	54	15	9.051	-	-
Vervoermiddelen	1.435	800	-	-	635	-	-
Overige bedrijfsmiddelen	6.445	5.150	-	-	1.295	-	-
Kantoren, dienstwoningen en werkplaatsen	9.635	1.872	27	-	7.736	-	-
Waterkeringen	41.601	12.509	12.502	-	16.590	-	-
Watergangen, kunstwerken en gemalen waterkwantiteitsbeheer	45.280	15.924	892	-	28.464	-	-
Zuiveringstechnische werken	363.823	188.819	-	-	175.004	-	-
Wegen	445	445	-	-	-	-	-
Totaal werken in exploitatie	477.784	225.519	13.475	15	238.775	-	-
Onderhanden werk							
Gronden	261	-	124	-	137	224	3
Vervoermiddelen	40	-	-	-	40	-	-
Overige bedrijfsmiddelen	1.675	-	80	-	1.595	1.089	-424
Kantoren, dienstwoningen en werkplaatsen	-	-	-	-	-	-	-
Waterkeringen	2.530	-	623	-	1.907	1.815	274
Watergangen, kunstwerken en gemalen waterkwantiteitsbeheer	6.415	-	559	-	5.856	6.219	330
Zuiveringstechnische werken	10.079	-	-	-	10.079	16.368	1.321
Wegen	-	-	-	-	-	-	-
Totaal onderhanden werk	21.000	-	1.386	-	19.614	25.715	1.504
Totaal materiële vaste activa	498.784	225.519	14.861	15	258.389	25.715	1.504

Stand 31-12-2008									
Overn. AW/BW	Herwaar- dering	Ovb. OHW	Ontvangen Subsidies	Afschrij- vingen	Aanschaf- prijs	Cum. Afschrijving	Cum. Subsidie	Cum. Herwaar- dering	Boek- waarde
-	-	363	-	-	9.483	-	54	15	9.414
99	-	46	-	214	1.580	1.015	-	-	565
29	-	1.417	-	952	7.891	6.102	-	-	1.789
3	-	-	-	186	9.638	2.058	27	-	7.553
-	-	3.092	-	2.049	44.694	14.557	12.502	-	17.635
-	-431	7.409	-	2.392	52.688	18.316	892	431	33.049
-	-	-	-	-	365.653	205.723	-	-	159.930
-	-	1.830	-	16.904	445	445	-	-	0
131	-431	14.157	-	22.697	492.072	248.216	13.475	446	229.935
-	-	-363	-	-	124	-	124	-	-
15	-	-46	-	-	9	-	-	-	9
-	-	-1.417	-	-	923	-	80	-	843
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
51	-	-3.092	-	-	1.577	-	623	-	954
-42	-	-7.409	961	-	5.514	-	1.520	-	3.994
-24	-	-1.830	-	-	25.915	-	-	-	25.915
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-14.157	961	-	34.062	-	2.347	-	31.715
131	-431	0	961	22.697	526.134	248.216	15.822	446	261.650

5.2 Staat van financiële vaste activa

Geconsolideerde balans (x € 1.000, afrondings- verschillen mogelijk)	Stand 31-12-2007		Mutaties in 2008				Stand 31-12-2008		
	Aanschaf- prijs	Cum. vermin- dering	Boek- waarde	Vermeer- dering	Herwaar- dering	Vermin- dering	Aanschaf- prijs	Cum. vermin- dering	Boek- waarde
Aandelen Nederlandse Waterschapsbank	31		31				31		31
Verstrekte geldlening aan Prov. Utrecht	1.096		1.096			1.096	0		0
Koopsompolis MRB				1.144		113	1.144	113	1.031
Deelneming DSR Leasing I BV	17.908		17.908	76			17.984		17.984
Totaal	19.035		19.035	1.220		1.209	19.159	113	19.046

Enkelvoudige balans (x € 1.000, afrondings- verschillen mogelijk)	Stand 31-12-2007		Mutaties in 2008				Stand 31-12-2008		
	Aanschaf- prijs	Cum. vermin- dering	Boek- waarde	Vermeer- dering	Herwaar- dering	Vermin- dering	Aanschaf- prijs	Cum. vermin- dering	Boek- waarde
Aandelen Nederlandse Waterschapsbank	31		31				31		31
Verstrekte geldlening aan Prov. Utrecht	1.096		1.096			1.096	0		0
Koopsompolis MRB				1.144		113	1.144	113	1.031
Deelneming DSR Leasing I BV	23		23	1			24		24
Totaal	1.150		1.150	1.145		1.209	1.199	113	1.086

5.3 Staat van reserves en voorzieningen

Omschrijving (in duizenden euro's, afrondingsverschillen mogelijk)	Stand 01-01-08	Mutaties in 2008			Stand 31-12-08
		Vermeer- deringen	Verminder- ingen	Vrijval	
Voor resultaatbestemming					
<u>A) Algemene reserves</u>					
2302 Omslag ongebouwd	3.010	-	-	-	3.010
2303 Omslag gebouwd	6.852	-	-	-	6.852
2304 Ingezetenenomslag	723	-	-	-	723
2305 WVO	8.537	-	-	-	8.537
Totaal algemene reserves	19.122	-	-	-	19.122
<u>B) Bestemmingsreserves</u>					
2300 Geschiedschrijving GWW	31	-	-	-	31
Totaal bestemmingsreserves	31	-	-	-	31
Totaal eigen vermogen	19.153	-	-	-	19.153
<u>C) Voorzieningen.</u>					
3000 Uitkeringen voormalig bestuursleden	446	-	89	-	357
3004 Uitkeringen voormalig personeel	375	-	130	-	245
3100 Groot onderhoud kantoor Poldermolen 2	923	156	82	-	997
3105 Groot onderhoud kantoor Poldermolen 3	95	-	9	-	86
	1.839	156	310	-	1.685
Dub. Omslagdebiteuren < 2008	1.949	2.549	1.982	-	2.516
3325 Dub omslagdebiteuren IO - 2008	-	301	-	-	301
3326 Dub omslagdebiteuren gebouwd - 2008	-	186	-	-	186
3327 Dub omslagdebiteuren ongebouwd - 2008	-	39	-	-	39
3328 Dub omslagdebiteuren WVO W - 2008	-	874	-	-	874
3329 Dub omslagdebiteuren WVO B - 2008	-	368	-	-	368
	1.949	4.317	1.982	-	4.284
3280 Baggeren Waterkwantiteitsbeheer	3.330	8.000	11.225	-	105
3281 Baggeren tertiare watergangen	727	-	275	-	452
	4.057	8.000	11.500	-	557
3282 Gemeentelijke waterplannen	143	-	118	25	-
3211 Afkoppelen verhard oppervlak	394	-	110	284	-
3220 Stimuleringsregeling riolering/overstorten	197	-	67	130	-
3240 Subsidie niet kwetsbare buitengebieden	403	-	364	39	-
	1.137	-	659	478	-
3600 Dubieuze debiteuren	126	35	126	-	35
	126	35	126	-	35
Totaal voorzieningen	9.108	12.508	14.577	478	6.561
TOTAAL-GENERAAL	28.261	12.508	14.577	478	25.714

Toelichting

Uitkeringen voormalig bestuurs-leden Voor de uit te betalen pensioenen ten behoeve van de dijkgraven en voormalige bestuurders wordt periodiek de toekomstige verplichting door een actuaaris berekend en zo nodig wordt de hoogte van de voorziening hierop aangepast. De voorziening is gebaseerd op de contante waarde van de toekomstige verplichtingen. Er is in 2006 een actuariële berekening opgesteld.

Uitkeringen voormalig personeel Deze voorziening wordt aangehouden voor nog te betalen wachtgeldregelingen aan voormalig personeel.

Groot onderhoud De vorming van de voorziening voor Groot onderhoud van het waterschapskantoor is gebaseerd op het Groot onderhoudsplan 2006-2015. In 2008 is er conform dit plan € 156.000 aan deze voorziening gedoteerd.

Stimulerings Regelingen De toereikendheid van de beschikbare voorzieningen is beoordeeld. Op basis hiervan kan in 2008 een bedrag van € 478.000 uit de voorzieningen stimuleringsregelingen vrijvallen. Voorstellen voor nieuwe stimuleringsregelingen worden voorgelegd aan het algemeen bestuur. Vanaf 2009 worden deze regelingen via de exploitatie verwerkt.

Baggeren In 2001 is het baggerprogramma 2001-2015 vastgesteld. In dit programma is inmiddels een aantal aanpassingen doorgevoerd als gevolg van het intensiveren van gebiedsgericht baggeren en het beter afstemmen van de baggerplannen van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden met die van gemeenten (samen optrekken). De totale dotatie in 2008 bedraagt € 8.000.000 en er is voor € 11.500.000 aan de voorzieningen onttrokken. De stand van de voorzieningen voor baggeren ultimo 2008 bedraagt € 577.000. Hiervan is € 452.000 bestemd voor het baggeren van tertiaire watergangen.

5.4 Staat van langlopende vaste schulden en waarborgsommen

Staat van langlopende vaste schulden (geconsolideerd) (x € 1.000, afrondingsverschillen mogelijk)							
	Stand 01-01-2008	Mutaties in 2008		Stand 31-12-2008	Verschuldigde rente 31-12-2007	Nog niet vervallen rente 31-12-2008	Rente boekjaar
		Toe- voegingen	Gewone aflossingen				
1) Obligatieleningen	16			16			
2) Leningen	210.925	35.000	16.150	229.775	5.383	5.515	10.521
3) Leaserechten (CBL)	17.256		40	17.216			
Totaal 1 + 2 + 3	228.197	35.000	16.190	247.007	5.383	5.515	10.521
4) Waarborgsommen	-7	2	0	5-			
Totaal generaal	228.190	35.002	16.190	247.002	5.383	5.515	10.521

Staat van langlopende vaste schulden (enkelvoudig) (x € 1.000, afrondingsverschillen mogelijk)							
	Stand 01-01-2008	Mutaties in 2008		Stand 31-12-2008	Verschuldigde rente 31-12-2007	Nog niet vervallen rente 31-12-2008	Rente boekjaar
		Toe- voegingen	Gewone aflossingen				
1) Obligatieleningen	16			16			
2) Leningen	210.925	35.000	16.150	229.775	5.383	5.515	10.521
Totaal 1 + 2	210.941	35.000	16.150	229.791	5.383	5.515	10.521
4) Waarborgsommen	-7	2	0	-5			
Totaal generaal	210.934	35.002	16.150	229.786	5.383	5.515	10.521

Staat van Waarborgsommen (x € 1)			
	Stand 01-01-2008	Mutaties	Stand 31-12-2008
Ontvangen waarborgsommen			
Rutte B.V.	2.269	0	2.269
Schokbeton B.V.	454	0	454
Verhoef, Bodegraven	454	0	454
Werkgroep st., Lopikerwaard	34	0	34
Wallaard	454	0	454
Totaal ontvangen waarborgsommen	3.664	0	3.664
Betaalde waarborgsommen			
GCN	-1.634	0	-1.634
TPG Post	-8.774	0	-8.774
Totaal betaalde waarborgsommen	-10.407	0	-10.407
Waarborgsom kandidaatstelling	0	2.025	2.025
Totaal waarborgsommen	-6.743	2.025	-4.718

5.5 Staat van personeelslasten

	Begroting 2008	Jaarrekening 2008
Salarissen eigen personeel en bestuur	15.010	13.867
Sociale lasten eigen personeel en bestuur	3.773	2.839
Overige personeelslasten eigen personeel en bestuur	2.127	1.778
Salarissen tijdelijk personeel/uitzendkrachten	1.262	2.373
Totaal	22.172	20.857
FTE's		
Bezetting: ingevulde FTE's per 31 december 2007	255	
Bezetting: ingevulde FTE's per 31 december 2008	295	
Formatie: aantal FTE's begroot 2008	327	

5.6 Besluit

Opmaak, ter inzage legging en vaststelling

Deze rekening is aldus opgemaakt door Dijkgraaf en hoogheemraden van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden d.d 21 april 2009.

, dijkgraaf
P.J. M. Poelmann

, secretaris-directeur
drs E.Th. Meuleman

Deze rekening heeft, na voorafgaande kennisgeving, met alle bescheiden van 3 juni 2009 t/m 17 juni 2009 voor eenieder ter inzage gelegen.

Deze rekening is op 17 juni 2009 vastgesteld door het Algemeen Bestuur van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden.

, dijkgraaf
P.J.M. Poelmann

, secretaris-directeur
drs E.Th. Meuleman